

«ҚазТрансОйл» АҚ

Жеке қаржылық есептілік

*2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың есебімен*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Жеке қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы жеке есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы жеке есеп.....	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есеп.....	4-5
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп	6
Жеке қаржылық есептілікке ескертпелер	7-63

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«ҚазТрансОйл» АҚ-ның Акционерлері және Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз «ҚазТрансОйл» АҚ-ның (бұдан әрі «Компания») жекелеген қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы жекелеген есеп, жиынтық кіріс туралы жекелеген есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы жекелеген есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған жеке қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) сәйкес Компанияға қатысты біз тәуелсізбіз және біз БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері – біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер жекелеген қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселеге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге жекелеген қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселені қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған жекелеген қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі

Тиісті шешуші мәселе ретінде аудитіміздің барысында қарастырылды

Негізгі құралдардың әділ құны

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар Компания активтерінің елеулі бөлігін құрайды.

Компанияның негізгі құралдары Компанияның есеп саясатына сәйкес қайта бағалау күнінен кейін танылған жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған залалды шегеріле отырып, әділ құн бойынша көрсетіледі. Әр есеп беру күніне Компания негізгі құралдардың әділ құны олардың баланстық құнынан қаншалықты ерекшеленетінін талдайды.

Негізгі құралдардың әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Компания басшылығы негізгі құралдарды пайдаланудан күтілетін болашақ ақша ағындарының дисконтталған құнын анықтайды.

Негізгі құралдардың баланстық құнының елеулігіне және басшылықтың негізгі құралдардың әділ құнындағы өзгерістерді талдау кезінде кәсіби пайымдаулар мен бағалаулардың маңызды қолданылуына байланысты, бұл аудит мәселелерінің ең маңыздысы болып табылады.

Негізгі құралдардың әділ құнындағы өзгерістерді талдау туралы ақпарат жекелеген қаржылық есептіліктің 4-ескертпесінде ашылып көрсетілді.

Біз Компания басшылығынан негізгі құралдардың әділ құнындағы ықтимал өзгерістеріне талдау алдық.

Негізгі құралдарды пайдаланудан түсетін болжамды ақша ағындарының дисконтталған құнын талдау кезінде біз басшылық пайдаланған деректерді Компанияның соңғы бизнес жоспарларымен салыстырдық. Біз қолданылған болжамдарды бағалап, оларды тарихи деректермен салыстырдық.

Біз есептеулерде пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесін және өсімнің ұзақ мерзімді қарқындарын қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық.

Біз болашақ ақша ағындарының құнын есептеудің математикалық дәлдігін тексердік.

Компанияның 2020 жылғы Жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Компанияның 2020 жылғы Жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ жекелеген қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді. 2020 жылдық есеп бізге осы аудиторлық есеп берілген күннен кейін беріледі деп күтілуде.

Жекелеген қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа таралмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Жекелеген қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндетіміз бізге қол жетімді болған кезде жоғарыда көрсетілген басқа ақпаратпен танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен жекелеген қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бұрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің жекелеген қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық жекелеген қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ жекелеген қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Жекелеген қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Компанияны таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесінің Ішкі аудит жөніндегі комитеті Компанияның жекелеген қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз жекелеген қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы жекелеген қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған жекелеген қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде жекелеген қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ жекелеген қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ жекелеген қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және бұл тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - қауіп-қатерлерді немесе қабылданған сақтық шараларын жою үшін қабылданған іс-шаралартуралы хабардар еттік.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебінің шығуына себепкер болған аудитті жүргізуге жауапты жетекші -Адиль Сыздықов.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Адиль Сыздықов
Аудитор

Аудитордың 2013 жылғы 23 желтоқсандағы
№ 0000172 біліктілік куәлігі

050060, Алматы қ., Қазақстан
Әл-Фараби даңғылы, 77/7,

2021 жылғы 4 наурыз

Рустамжан Саттаров
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2 № 0000003 болатын Қазақстан
Республикасында аудиторлық қызметпен
айналысуға арналған мемлекеттік лицензия

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2020 жылғы 31 желтоқсанға	2019 жылғы 31 желтоқсанға
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	5	587.192.417	668.478.286
Пайдалану құқығы түріндегі активтер	6	2.547.819	3.902.044
Материалдық емес активтер	7	1.355.213	1.474.018
Еншілес ұйымдарға инвестициялар	8	69.854.721	48.195.522
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар	9	12.504.945	12.504.945
Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	10	–	892.354
Банк салымдары	16	3.569.402	2.139.767
Облигацияларға инвестициялар	19	913.746	919.511
Өзге де ұзақ мерзімді дебиторлық берешек	12	983.401	1.057.853
		678.921.664	739.564.300
Ағымдағы активтер			
Қорлар	11	6.032.645	5.297.061
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	12	2.760.044	4.295.352
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	13	687.582	1.115.466
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1.240.992	1.779.984
Өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	14	2.218.608	1.168.319
Өзге де ағымдағы активтер	15	8.235.791	7.320.851
Банк салымдары	16	27.342.909	45.960.400
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	38.297.169	23.375.319
		86.815.740	90.312.752
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	18	630.839	879.814
		87.446.579	91.192.566
Активтер жиыны		766.368.243	830.756.866

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2020 жылғы 31 желтоқсанға	2019 жылғы 31 желтоқсанға
Меншікті капитал және міндеттемелер			
Меншікті капитал			
Жарғылық капитал	20	61.937.567	61.937.567
Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	20	(9.549)	(9.549)
Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	20	175.588.847	247.417.084
Капиталдың өзге де резервтері	20	(5.997.772)	(1.892.888)
Үлестірілмеген пайда		346.119.511	330.250.403
Меншікті капитал жиыны		577.638.604	637.702.617
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	21	21.553.238	15.748.790
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер	35	63.095.307	80.594.382
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	26	33.688.837	27.780.887
Жалдау бойынша міндеттемелер	23	1.415.473	2.891.445
Болашақ кезеңдер кірістері		32.976	6.600
		119.785.831	127.022.104
Ағымдағы міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ағымдағы бөлімі	21	690.087	655.489
Сауда және өзге де кредиторлық берешек	22	20.944.553	13.979.871
Жалдау бойынша міндеттемелер	23	1.994.823	1.912.220
Алынған алғытөлемдер	24	20.188.703	18.413.168
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салымы бойынша міндеттеме	9	-	5.000.000
Төлемге өзге де салықтар	25	1.210.017	1.263.766
Өзге де ағымдағы міндеттемелер	27	23.915.625	24.807.631
		68.943.808	66.032.145
Міндеттемелер жиыны		188.729.639	193.054.249
Меншікті капитал мен міндеттемелер жиыны		766.368.243	830.756.866
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	20	1.498	1.654

2021 жылғы 4 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

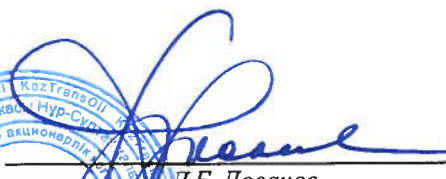
М.Қ. Сарымбетова

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2020 жылғы	2019 жылғы
Түсім	28	215.491.851	222.877.003
Өткізімнің өзіндік құны	29	(143.480.195)	(141.958.155)
Жалпы пайда		72.011.656	80.918.848
Жалпы және әкімшілік шығыстар	30	(12.647.072)	(14.383.980)
Өзге де операциялық кірістер	31	2.831.741	3.248.282
Өзге де операциялық шығыстар	32	(2.602.117)	(3.712.417)
Еншілес ұйымға салынған инвестициялар бойынша құнсызданудан болған залал	8	(3.534.256)	(16.205.432)
Операциялық пайда		56.059.952	49.865.301
Бағамдық айырмадан болған кіріс, нетто		4.696.214	5.807
Қаржылық кірістер	33	2.545.783	2.440.873
Қаржылық шығындар	34	(3.774.886)	(3.989.274)
Салық салғанға дейінгі пайда		59.527.063	48.322.707
Табыс салығы бойынша шығыстар	35	(13.911.276)	(14.979.015)
Есепті жылдағы таза пайда		45.615.787	33.343.692
Акцияға пайда (теңгемен)	20	119	87
Өзге де жиынтық (залал)/кіріс			
<i>Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық (залал)/кіріс</i>			
Негізгі құралдардың құнсыздануы және қайта бағалануы, нетто	5	(65.719.882)	82.782.482
Табыс салығының әсері	35	13.143.976	(16.556.497)
		(52.575.906)	66.225.985
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін есептеу	26	(4.516.118)	(3.334.156)
Табыс салығының әсері	35	903.224	666.831
		(3.612.894)	(2.667.325)
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша актуарлық залалдар	21	(4.220.893)	(1.872.560)
Табыс салығының әсері	35	116.009	51.467
		(4.104.884)	(1.821.093)
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық (залал)/кіріс		(60.293.684)	61.737.567
Салықтарды шегергендегі өзге де жиынтық (залал)/кіріс жиыны		(60.293.684)	61.737.567
Есепті жылға салықтарды шегергендегі жиынтық (залал)/кіріс жиыны		(14.677.897)	95.081.259

2021 жылғы 4 наурызда кол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

М.К. Сармсаамбетова

Бас бухгалтер

Есеп саясаты және 7-63 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2020 жылғы	2019 жылғы
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі пайда		59.527.063	48.322.707
Салық салынғанға дейінгі таза ақша ағындарымен салыстыруға арналған ақшалай емес түзетулер			
Тозу және амортизация	29, 30	49.305.697	48.407.005
Бағамдық айырмадан түскен пайда		(4.696.214)	(5.807)
Еншілес ұйымдағы инвестициялардың құнсыздануы	8	3.534.256	16.205.432
Қаржы шығындары	34	3.774.886	3.989.274
Қаржы кірістері	33	(2.545.783)	(2.440.873)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығуынан болған залал, нетто	32	1.946.478	1.032.908
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервіне бағалауды (қалпына келтіру)/ есептеу және қайта қарау, нетто	31, 32	(1.112.046)	1.445.338
Еңбек қызметі аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақылар, ағымдағы және өткен кезеңдердегі қызметтер құны	29, 30	1.021.455	342.285
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануы	32	232.631	960.743
Актуарлық залалдар	32	188.150	77.964
Өтеуге жататын ҚҚС-ты есептен шығару бойынша шығыстар	30	119.938	98.857
Күтілетін несиелік залалдар бойынша резервті есептеу, нетто	30	67.268	119.604
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен кіріс, нетто	31	(63.446)	(34.624)
Өзге де қысқа мерзімді резервтерді (қалпына келтіру)/есептеу	29, 30, 31	(37.054)	315.138
Негізгі құралдардың құнсыздануын есептеу/(қалпына келтіру), нетто	31, 32	35.182	(2.129.666)
Қорларды кіріске алудан кірістер	31	(8.512)	(74.338)
Өзге де		(1.343)	14.520
Айналым капиталының өзгерісіне дейінгі операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		111.288.606	116.646.467
Операциялық активтердегі (ұлғаю)/азаяу			
Қорлар		(1.937.483)	(2.298.453)
Сауда және өзге де дебиторлық берешек		1.483.942	(188.891)
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер		427.884	(577.316)
Өтеуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алғытөлемдер		(2.993.930)	(1.227.930)
Өзге де қысқа мерзімді активтер		(1.358.843)	777.386
Операциялық міндеттемелердегі ұлғаю/(азаяу)			
Сауда және өзге де кредиторлық берешек		1.087.878	(226.291)
Алынған алғытөлемдер		1.775.535	(2.105.001)
Төлемге өзге де салықтар		(53.749)	93.601
Өзге де ағымдағы және ұзақ мерзімді міндеттемелер және қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		(1.195.192)	(790.545)
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		108.524.648	110.103.027
Төленген табыс салығы		(16.385.086)	(18.648.344)
Алынған пайыздар		1.831.141	1.758.931
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары		93.970.703	93.213.614

Есеп саясаты және 7-63 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

		31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
Мың теңгемен	Ескертпе	2020 жылғы	2019 жылғы
Инвестициялық қызметтегі ақша ағындары			
Банк салымдарын алу		56.416.891	58.141.587
Пайызсыз несиені қайтару	15	605.520	575.925
Облигацияларды қайта сатып алудан түскен түсім	19	227.749	74.177
Негізгі құралдарды және сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен түсімдер		137.449	382.949
Банк салымдарын орналастыру		(37.281.605)	(78.395.261)
Негізгі құралдарды сатып алу		(39.072.109)	(38.028.907)
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	8	(10.036.244)	—
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салымдар	9	(5.000.000)	(100.000)
Материалды емес активтерді сатып алу		(5.336)	(29.835)
Пайызсыз несие беру	15	—	(1.145.325)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(34.007.685)	(58.524.690)
Қаржылық қызметтегі ақша ағындары			
Төленген дивидендтер	20	(45.386.116)	(40.001.322)
Жалдау міндеттемелері бойынша төлемдер	23	(2.047.939)	(1.851.566)
Қаржы қызметінде пайдаланылған таза ақша ағындары		(47.434.055)	(41.852.888)
Ақша қаражаттарындағы және олардың баламаларындағы таза өзгерістер		12.528.963	(7.163.964)
Таза бағамдық айырма		2.382.335	225.604
Күтілетін несиелік залалдар резервиндегі өзгерістер	17	10.552	(11.445)
Жылдың басына ақша қаражаттары және олардың баламалары		23.375.319	30.325.124
Жылдың аяғына ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	38.297.169	23.375.319

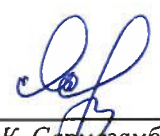
2021 жылғы 4 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

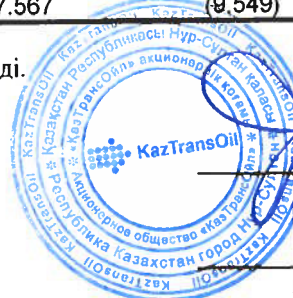
МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Жарғылық капитал	Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	Капиталдың өзге де резервтері	Үлестірілмеген пайда	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	247.417.084	(1.892.888)	330.250.403	637.702.617
Есепті жылдағы таза пайда	-	-	-	-	45.615.787	45.615.787
Өзге де жиынтық залал	-	-	(56.188.800)	(4.104.884)	-	(60.293.684)
Бір жылға жиынтық (залал)/кіріс жиыны	-	-	(56.188.800)	(4.104.884)	45.615.787	(14.677.897)
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	-	-	(15.639.437)	-	15.639.437	-
Дивидендтер (20-ескертпе)	-	-	-	-	(45.386.116)	(45.386.116)
2020 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	175.588.847	(5.997.772)	346.119.511	577.638.604
2018 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	198.867.282	(71.795)	322.323.211	583.046.716
Есеп саясатындағы өзгерістер	-	-	-	-	(424.036)	(424.036)
2019 жылғы 1 қаңтарға (қайта есептелген)	61.937.567	(9.549)	198.867.282	(71.795)	321.899.175	582.622.680
Есепті жылдағы таза пайда	-	-	-	-	33.343.692	33.343.692
Өзге де жиынтық кіріс/(залал)	-	-	63.558.660	(1.821.093)	-	61.737.567
Бір жылға жиынтық кіріс/(залал) жиыны	-	-	63.558.660	(1.821.093)	33.343.692	95.081.259
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	-	-	(15.008.858)	-	15.008.858	-
Дивидендтер (20-ескертпе)	-	-	-	-	(40.001.322)	(40.001.322)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	247.417.084	(1.892.888)	330.250.403	637.702.617

2021 жылғы 4 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Бас бухгалтер

Д.Ғ. Досанов

М.Қ. Сармағамбетова

Есеп саясаты және 7-63 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Мұнай және Газ Көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ (бұдан әрі – «МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» ЖАҚ болып қайта тіркелді және қайта аталды.

Бірігу арқылы қайта құрылған «Қазақойл» ұлттық мұнай-газ компаниясы және Мұнай және газ тасымалдау ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамдары негізінде Қазақстан Республикасы Президентінің 2002 жылғы 20 ақпандағы Жарлығымен «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамы құрылды, ол «ҚазТрансОйл» ЖАҚ-тың жалғыз акционері болды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «ҚазТрансОйл» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» АҚ (бұдан әрі – «Компания») болып қайта тіркелді.

2020 жылдың 31 желтоқсанына Компания акцияларының 10%-ы «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында сатып алған миноритарлық акционерлерге тиесілі. «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «ҚМГ») немесе «Бас компания») Компанияның ірі акционері болып табылады, оған Компанияға қатысудың 90% бақылау үлесі тиесілі. ҚМГ акцияларының 90%-ы «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») тұлғасында Үкіметке тиесілі. ҚМГ акцияларының 10%-ы Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіне тиесілі.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі ұйымдарда қатысу үлесі болды:

	Тіркелген жері	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» ЖШС (бұдан әрі – «МұнайТас»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%	51%
«Қазақстан – Қытай Құбыры» ЖШС (бұдан әрі – «ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	50%	50%
«Батуми Мұнай Терминалы» ЖШҚ (бұдан әрі – «БМТ»)*	Грузия	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, теңіз кемежайын пайдалану	100%	100%
«Petrotrans Limited» (бұдан әрі – «PTL»)	Біріккен Араб Әмірліктері	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау	100%	100%
«Магистралдық Суағызғысы» ЖШС (бұдан әрі – «Магистралдық Суағызғысы»)	Қазақстан	Су тасымалдау	100%	100%

* БМТ «Батуми Теңіз Кемежайы» ЖШҚ-ның (бұдан әрі – «БТК») 100% үлесін басқаруға айрықша құқыққа ие.

Компанияның бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қаласы, Тұран даңғылы, 20 мекенжайы бойынша орналасқан.

Компанияның Қазақстан Республикасының Маңғыстау, Атырау, Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Қарағанды, Павлодар, Түркістан, Солтүстік Қазақстан облыстары мен Шымкент қаласында орналасқан өндірістік нысандары, Алматы қаласында (Зерттеулер және әзірлемелер Орталығы) және Нұр-Сұлтан қаласында (Мұнайды тасымалдауды басқару Орталығы) орналасқан филиалдары және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара) өкілдік кеңселері бар.

Компания Қазақстан Республикасының магистралды мұнай құбыры бойынша ұлттық операторы болып табылады. Компанияның ұзындығы 5.372 км магистралды мұнай құбырлары бар.

Компания магистралдық мұнай құбырлары бойынша мұнай тасымалдау, қазақстандық мұнайды басқа мемлекеттердің құбырлары бойынша көлік экспедициясы қызметтерін, өзге ұйымдардың, соның ішінде Компанияның бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарының магистралдық мұнай құбырларын пайдалану және техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтерді көрсетеді. Компанияның МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындары негізінде Қазақстан мұнайын, сондай – ақ ресей мұнайын Қытайға транзитпен тасымалдау үшін пайдаланылатын Кеңкияқ – Атырау, Кеңкияқ – Құмкөл және Атасу – Алашаңқай құбырларына иелік етеді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**

Компания табиғи монополист болып табылады және тиісінше Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетінің (бұдан әрі – «ТМРК») реттеу нысаны болады. ТМРК тариф есеп-кисабының әдіснамасын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ішінде мұнай тасымалдау тарифтік ставкаларын бекіту үшін жауапты.

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттеу мақсатында магистралдық құбырлармен мұнай тасымалдау қызметі және Қазақстан Республикасы төңірегінен шет аймаққа экспорттау табиғи монополиялық реттеу саласына кірмейді.

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі уақытша тариф 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 4.109,50 теңгені (2019 жылғы 1 қаңтардан 31 тамызға дейін 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 4.721,72 теңге; 2019 жылғы 1 қыркүйектен 31 желтоқсанға дейін 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 4.716,62 теңге) құрайды.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап 2020 жылғы 29 ақпанға дейін қолданылатын Қазақстан Республикасынан тыс жерге экспортқа мұнай айдау тарифі – 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 6.398,92 теңгені құрады. 2020 жылғы 1 наурыздан бастап аталған қызмет тарифі 1.000 километрге тонна үшін ҚҚС-сыз 7.358,76 теңгеге дейін өсті.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап «Тұймазы – Омбы – Новосібір-2» қазақстандық магистралдық мұнай құбырының учаскесі арқылы транзит мақсатында мұнайды айдау тарифі 1.000 километрге тонна үшін 4.292,4 теңгені құрайды.

2019 жылғы 1 қаңтардан бастап ресей мұнайын Қазақстан Республикасы аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына Ресей Федерациясының шекарасы – Қазақстан Республикасының шекарасы (Прииртышск) – Атасу (Қазақстан Республикасы) – Алашанқай (Қытай Халық Республикасы) бағыты бойынша қолданыстағы тасымалдау тарифі 1 тоннаға 4,23 АҚШ долларын құрайды (Прииртышск – Атасу учаскесінде).

2020 жылдың 27 қарашасындағы ТМРК-нің № 71-ОД бұйрығына сәйкес ішкі нарыққа мұнайды айдаудың бекітілген тарифі 2021-2025 жылдар аралығында ҚҚС-сыз 1 тонна үшін 4.355,57 теңгені құрайды.

Негізінде тарифтер іске қосылған активтерге капитал құнын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін қажетті шығындардың құнынан төмен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет көрсетуін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке алу керек.

Осы жеке қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды мақұлдады және бас директор (Басқарма төрағасы) мен бас бухгалтер 2021 жылдың 4 наурызында қол қойды.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Компанияның осы жеке қаржылық есептілігі Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына (бұдан әрі – «ҚЕХС») сәйкес Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары кеңесі (бұдан әрі – «ҚЕХС жөніндегі кеңес») бекіткен редакцияда дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік қайта бағаланған құны бойынша есептелетін негізгі құралдарды және есеп саясатында және осы жеке қаржылық есептіліктің ескертпелерінде көрсетілген басқа баптарды қоспағанда бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ал барлық сома басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мыңдыққа дейін дөңгелектеп алынған.

Жеке қаржылық есептілікте алдыңғы кезең үшін салыстырмалы ақпарат берілген.

Осы жеке қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес ұйымдарының шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қосымша шығарылды. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды мақұлдады және бас директор (Басқарма төрағасы) мен бас бухгалтер 2021 жылдың 4 наурызында қол қойды.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің көшірмесін Компанияның корпоративтік ғаламтор-ресурсінен алуға болады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ****3.1 Еншілес ұйымға инвестициялар**

Еншілес ұйымға инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздануды алып тастағанда өзіндік құн бойынша есепке алынады.

Әр есепті күнге Компания еншілес ұйымға инвестицияның құнсыздану мүмкіншіліктерін бағалайды. Егер сондай белгілер анықталса, Компания инвестицияның құнсыздану құнын еншілес ұйымның өтеу құны мен оның теңгерімдік құнының айырмашылығы ретінде есептейді және жиынтық кіріс туралы есепте залалды шығынды таниды.

3.2 Бірлескен қызметке қатысу

Бірлескен кәсіпорындардағы инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздануды алып тастағанда бастапқы құн бойынша есепке алынады. *1-ескертпеде* көрсетілгендей, Компания екі бірлескен кәсіпорынға қатысады: ҚҚҚ мен МұнайТас (*9-ескертпе*).

3.3 Шетел валютасын қайта есептеу

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ол қызмет ететін валюта және Компанияны есептілігін таныстыратын валюта болып табылады.

Операциялар мен қалдықтар

Шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштерін қанағаттандыратын күнге қолданылатын валюта бағамы бойынша ескеріледі.

Шетел валютасындағы монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы қызмет ететін валютасы спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырма жиынтық кіріс туралы жеке есепке кіргізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын пайда мен залал баптың әділ құны (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған пайдалар немесе залалдар тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған пайданы немесе залалды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

Валюта айырбастау бағамдары

Қазақстан кор биржасында (бұдан әрі – «ҚҚБ») белгіленген орташа өлшенген айырбас бағамдары Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін орташа өлшенген айырбас бағамдары келесіні құрады:

<i>Теңге</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2020 жылғы	2019 жылғы
АҚШ доллары	413,46	382,87
Ресей рублі	5,73	5,92
Еуро	472,05	428,61

31 желтоқсанға ҚҚБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары келесіні құрады:

<i>Теңге</i>	2020 жыл	2019 жыл
АҚШ доллары	420,91	382,59
Ресей рублі	5,62	6,16
Еуро	516,79	429,00

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.4 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу**

Қаржы жағдайы туралы жеке есепте Компания активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болып табылады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуға немесе қарапайым операциялық кезең аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін, оны айырбастауға немесе пайдалануға қатысты шектеулерді қоспағанда, акша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

Барлық өзге активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны қалыпты операциялық кезең аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса;
- Компанияда есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болмаса.

Компания өзге барлық міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

3.5 Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле келесі түрде болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Компания негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді.

Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді. Компания бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны жеке қаржылық есептілікте бағаланатын немесе жеке қаржылық есептілікте көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – барабар активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленуі бойынша (қандай да бір түзетулерсіз);
- 2-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын баға үлгісі;
- 3-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта бақыланбайтын болып табылатын баға үлгісі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.5 Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Жеке қаржылық есептілікте кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Компания оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды.

Әр есепті кезеңге Компанияның есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін Компания талдау жүргізеді. Осындай талдау аясында Компания соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын акпаратты шарттармен және өзге де орынды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Компания және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы көздермен салыстырады.

Әділ құн туралы акпаратты ашу мақсатында Компания активтер мен міндеттемелерді олардың сипаты, оларға тән сипаттама мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген әділ құн көздері сатысының қолданылатын деңгейі негізінде жіктейді.

Негізгі құралдар әділ құнын талдау және оны анықтау әдістері туралы қосымша акпарат *4-ескертпеде* келтірілген.

3.6 Айналымнан тыс активтер, сатуға арналған деп жіктелген активтер және тоқтатылған қызмет

Компания айналымнан тыс активтерді және шығатын топтарды, егер олардың теңгерімдік құны негізінен оларды ұзақ пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін жіктейді. Айналымнан тыс активтер және шығу топтары, сатуға арналған деп жіктелген, мына екі мәнді – теңгерімдік құнның және сатуға арналған шығындарды шегергендегі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Сатуға арналған шығындар қосымша шығындар болып табылады, тікелей активтердің шығарылуына жататын (немесе топтың шығарылуы), өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды қамтымайды.

Объектіні сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі, егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы күйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сақталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттер сатуға байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылық активтерді сату жоспарын іске асыру үшін жауапкершілікті өз мойнына алу керек және сатудың жіктелу күнінен бастап бір жыл ішінде аяқталатындығына ниеті болуы керек.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте айналымды/қысқа мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ тоқтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанағаттандырады, егер шығып қалған ұйымның құрамдасы болса не сатуға арналған ретінде жіктелсе және:

- қызметтің жеке негізгі бағыты немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді білдірсе;
- қызметтің жеке негізгі бағытын немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді шығаруды жүзеге асыру жөніндегі бірыңғай үйлестірілген жоспарға енгізілген; не
- тек қана қайта сату үшін сатып алынған еншілес ұйым болса.

Тоқтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және жиынтық кіріс туралы есепте тоқтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі.

Қосымша акпаратты ашу *18-ескертпеде* ұсынылған. Жеке қаржылық есептілікке қатысты барлық өзге ескертпелер өзіне ағымдағы қызметке жататын соммасын қамтиды, егер басқасы көрсетілмесе.

3.7 Негізгі құралдар

Негізгі құралдар бастапқыда өзіндік құны бойынша есепке алынады. Кейінгі есепке алу жинақталған амортизацияны (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған құрылыстан басқа) және қайта бағалау болған жағдайда, және танылған құнсызданудан болатын залалдарды шегергендегі әділ құны бойынша жүргізіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.7 Негізгі құралдар (жалғасы)**

Компания артық технологиялық мұнай анықтағанда, нәтижесінде алынған объект актив анықтамасын қанағаттандыратындылығын анықтайды, және егер солай болса, пайда болған активті негізгі құрал ретінде таниды. Бастапқы тану кезінде негізгі құрал нөлдік құн бойынша бағаланады және әрбір есепті күнге қайта бағаланады.

Компания өзінің негізгі құралдарын оларды ауыстырудың нарықтық құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін кезеңімен тәуелсіз сарапшыларды тартады. Негізгі құралдарды қайта бағалау есебін жүргізу саясатына сәйкес әр 3 жылда (әділ құнның өзгеруіне байланысты кезең бойында қайта бағаланатын технологиялық мұнайды қоспағанда) қайта бағаланған активтің әділ құны оның теңгерімдік құнынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және меншік капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе залал құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін бөлікті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оның қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда немесе залал құрамында танылады.

Активтің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген амортизация мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген амортизация арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен қатар қайта бағалау күніне жинақталған амортизация және құнсыздану активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде нақты шығарылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі.

Негізгі құралдардың құнына капиталдандыру белгісі орындалатын жабдықтар бөліктерін ауыстыру құны және ұзақ мерзімді құрылыс жобалары бойынша қарыз жөніндегі шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Компания осындай құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы қолдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Солай сияқты басты техникалық тексеріс кезіндегі шығыстардың тану критерийлері болса, жабдықтарды ауыстыру ретінде негізгі құралдардың теңгерімдік құны бойынша танылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе залал құрамында танылады.

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса, тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу бойынша танылған резерв туралы толық ақпарат 4 және 26 ескертпелерде ашылған.

Амортизация желілік әдіспен активтерді пайдалы қолданудың бағалау мерзімі ішінде келесі түрде есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыс	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар жүйесі	15-30
Өзге де көлік активтері	5-12
Өзге де	2-10

Компанияның Есеп саясатына сәйкес технологиялық мұнай, аяқталмаған құрылыс және жер амортизацияланбайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың амортизациялау әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай келешекті негізде түзетіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.8 Материалдық емес активтер**

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесі біріктіру кезінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған залалды шегергенде (олар болған ретте) бастапқы құны бойынша есептеледі. Компания ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, капиталдандырылмайды және тиісінше шығыс туындаған есепті кезең үшін пайда мен залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қолдану мерзімі шектеулі.

Пайдалы қолдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде амортизацияланады және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Амортизация активтер қызметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіс негізінде есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен жеті-он жыл ішінде амортизацияланады. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін амортизацияны есептеу кезеңі мен әдісі кем дегенде әр есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қолданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше амортизация кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі.

Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтің амортизациясына арналған шығындар жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың токтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану токтатылған кездегі жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Компания активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Компания активтің өтеу құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағынын туындатушы бөлімше (бұдан әрі – «ААТБ») өтеу құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдалану құндылығы.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз ақша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда өтеу құны жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ААТБ-ның теңгерімдік құны оның өтеу құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтеу құнына дейін есептен шығарылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары активке тән ақшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады.

Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі (егер ондайлар орын алса). Олар болмаған ретте бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, акциялардың нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Компания құнсыздану сомасын Компанияның жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын нақты жоспарлары және болжау есептерін ескере отырып айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжау есептері әдетте бес жылға жасалады. Неғұрлым ұзақ кезеңдер үшін өсудің ұзақ мерзімді қарқыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжауды ақша ағындарына қатысты қолданылады.

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан (қорлардың құнсыздануын қоса есептегенде) болатын залалдар қайта бағалау өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған, гудвилді қоспағанда, бұрынғы қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы жиынтық кіріс туралы есебінде танылады. Бұл жағдайда құнсызданудан болған залалдар да бұрын жүргізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.10 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Бұл санат Компания үшін ең орындысы болып табылады. Компания мынандай екі шарт орындалғанда қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша бағалайды:

- қаржылық активтер шартпен қарастырылған акша ағынын алу мақсатында ұстап қалу болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталынатын; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын акша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер кейін тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдаланумен бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залал активті, оның модификациясын тану тоқтатылған немесе құнсызданған жағдайда пайда немесе залал құрамында танылады.

Компания амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына сауда және өзге де дебиторлық берешекті және кредит мекемелеріндегі құралдарды (банк салымдары, акша қаражаттары және олардың баламалары) жатқызады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санаты саудаға арналған қаржылық активтерді, Компанияның қалауы бойынша бастапқы тануда пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша немесе міндетті түрде әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерді қамтиды.

Қаржылық активтер жақын болашақта сату мақсатында сатып алынған болса, онда олар саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Туынды құралдар, жеке кіріктірме туынды құралдарды коса алғанда, олар Компанияның қалауы бойынша тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Акша ағындары қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер болып табылмайтын қаржылық активтер пайдаланылған бизнес-үлгіге қарамастан пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеледі және бағаланады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнын таза өзгерту пайда немесе залал туралы есепте танылады.

Компания бұл санатқа «DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС-ның облигацияларын жатқызады (19-ескертпе).

Жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Компания келесі екі шарт орындалғанда борышқорлық құралдарды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалайды:

- мақсаты шартпен қарастырылған акша ағынын алу да қаржылық активтерді сату да болып табылатын бизнес-модель аясында қаржылық актив ұстап қалынғанда; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын акша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар жағдайында проценттік кіріс, валюталық бағамдарды қайта бағалау және құнсызданудан залалдар немесе осындай залалдарды қайта қалпына келтіру пайда немесе залал туралы есепте танылады және амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер жағдайындағыдай есептеледі. Әділ құның қалған өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Тану тоқтатылған жағдайда өзге жиынтық кіріс құрамында танылған әділ құн өзгерісінің жинақталған сомасы пайда немесе залал құрамында қайта жіктеледі. Компанияда бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.10 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар)

Бастапқы тану кезінде Компания өз қалауы бойынша, кейін одан бас тарту құқығысыз, егер инвестицияларды үлестік құралдар «Қаржы активтері: ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32 сай меншік капиталдың мәніне сәйкес келсе және сатуға арналмаса оларды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Осындай жіктеу туралы шешім әр құрал бойынша бөлек қабылданады.

Осындай қаржы активтері бойынша пайда мен залалдар ешқашан пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді. Егер дивидендтерді алу құқығы белгілі болса, Компания осындай түсуден қаржы активі құнының бөлігін өтеп беру ретінде алатын пайданы коспаған жағдайда дивидендтер пайда немесе залал туралы есепте өзге кіріс ретінде құпталады. Бұл жағдайда мұндай пайдалар өзге жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Компанияның қалауы бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелген үлестік құралдар, құнсыздану мәніне бағаланбайды.

Компанияда бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

Тануды тоқтату

Қаржы активінің (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануы доғарылады (яғни Компанияның қаржылық жағдайы туралы жеке есебінен шығарылады), егер:

- активтен ақша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағынын алуға өзінің құқығын берсе не алынатын ақша ағынын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтарлықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Компания активтен болатын барлық тәуекел мен табысты берсе, не (б) Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Компания активтен ақша ағынын алуға өзінің барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, берілген актив Компания берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде әрі қарай танылады.

Бұл жағдайда Компания сонымен қатар тиісті міндеттемені таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Компания сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан қатысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Компаниядан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

3.11 Қаржы активтерінің құнсыздануы

Сондай-ақ қаржы активтерінің құнсыздануы туралы толық ақпаратты ашу мына ескертпелерде берілген:

- маңызды есепке алу пайымы, бағалау мәндері жорамалдар (4-ескертпе);
- сауда және өзге де дебиторлық берешек (12-ескертпе);
- банк салымдары (16-ескертпе);
- ақша қаражаттары және олардың баламалары (17-ескертпе).

Компания пайда немесе шығын арқылы әділ құнмен бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер бойынша күтілетін несиелік шығындардың (КНШ) бағалау резервін көрсетеді. КНШ келісімшарт бойынша ұйымға тиесілі күтілетін ақша ағыны мен Компаниямен алынатын барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі. КНШ кредиттік рейтингісімен ұқсас құрал үшін бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемеге тең келетін мөлшерлеме бойынша дисконтталады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.11 Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)**

КНШ екі кезеңде танылады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғаймаған қаржы құралдары үшін келесі 12 ай ішінде (12 айлық КНШ) дефолт салдарынан пайда болуы күтілетін несиелік шығындарға қатысты шығындар үшін бағалық резерв жасалады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғайған қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзіміне қарамастан осы қаржы құралының қалған қолдану мерзімінің ішінде күтілетін несиелік шығындарға қатысты (барлық мерзімге КНШ) залалдар үшін бағалық резерв жасалады.

Компания шарт бойынша сауда дебиторлық берешектер мен активтерге қатысты КНШ-ты есептеген кезде жеңіл тәсіл қолданады. Яғни, Компания несиелік тәуекелдің өзгеруін бақыламайды, оның орнына барлық мерзімге КНШ-ға тең сомда шығындар үшін әр есептік күнге бағалау резервін мойындайды. Компания несиелік шығындардың пайда болуындағы бұрынғы тәжірибені ескеріп дайындалған, қарыз алушы үшін өзгеше факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отыра түзетілген бағалау резервінің үлгісін қолданды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде КНШ есептеді. 12 айлық КНШ – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын КНШ білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік залалдардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған залал резерві барлық мерзім ішінде КНШ-қа тең сомда бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, несиелік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

3.12 Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық міндеттемелер пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, несиелер және қарыз, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар бастапқы тану кезінде қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар, несиелер және кредиторлық берешек жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелері сауда және өзге де кредиторлық берешекті және жалдау бойынша міндеттемелерді қамтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалауы оларды былай жіктелуіне байланысты:

Сауда және өзге де кредиторлық берешектер және жалдау бойынша міндеттемелер

Бастапқы танудан кейін сауда және өзге де кредиторлық берешектер және жалдау бойынша міндеттемелер тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып, амортизацияланған құндары бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

Тануды доғару

Егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, қаржылық міндеттеменің тануы доғарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттеменен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды доғару және жаңа міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың теңгерімдік құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы жеке есепте кіріс немесе шығыс ретінде ескеріледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.13 Қаржы құралдарын өзара есепке алу**

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға, ал қаржылық жағдай туралы жеке есепте берілген таза сома ұсынуға болады егер қазіргі кезде заңды қорғаумен қамтамасыз етілген танылған сомаларды өзара есепке алуға құқық болған кезде, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

3.14 Қорлар

Қорлар екі өлшемнің ең азы бойынша бағаланады: бастапқы сатып алу құны және өткізудің таза құны.

Қорлардың бастапқы құны қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты күнделікті қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Сатудың таза мүмкін құны өндірісті аяқтауға арналған есепті шығыстар мен өткізуге кеткен есепті шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі күнделікті қызмет барысында сатудың есепті бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

3.15 Ақша қаражаттары және олардың баламалары

Қаржы жағдайы туралы жеке есепте ақша қаражаттары және олардың баламалары кассадағы қолма-қол ақшаны, банкердегі ақша қаражаттарын, қысқа мерзімді банк салымдары, өтеудің бастапқы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қысқа мерзімді жоғары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы жеке есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары мен олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафтарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай, ақша қаражаттарынан және қысқа мерзімді банк салымдардан тұрады.

3.16 Резервтер

Егер Компанияның өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі болса (заңды немесе тәжірибеден шыққан); осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Компания резервтің бір бөлігінің немесе барлығының өтемін алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар өтеуді шегеріп тастап, пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Компания активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындарға қатысты резервті таниды. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу шығындары бойынша резервтер есепті ақша ағынын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмсалатын күтілетін шығындардың дисконтталған бағасы бойынша ескеріледі және тиісті актив бағасының бөлігі ретінде танылады.

Ақша ағындары активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконттау әсері пайда болуына қарай шығындар шотына қарайды және жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындары ретінде танылады.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындар жыл сайын қайта қаралып отырады және қажеттілігіне қарай түзетіледі. Күтілетін болашақ шығындардағы немесе дисконттаудың қолданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алынады (4 және 26-ескертпелері).

3.17 Қызметкерлерге сыйақылар

Компания өз қызметкерлеріне Компания мен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шарттарға және Жұмыс істемейтін зейнеткерлер және мүгедектерді әлеуметтік қолдау қағидаларына сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы ұсынады. Ұжымдық шарттар, аталған қағидалар, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.17 Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)**

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйақылар ұсыну құны «болжанатын шартты бірлік» әдісін пайдалана отырып айқындалады. Актуарлық пайда мен залал актуарлық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмашылықтарға байланысты өткен тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақылық міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл дисконт мөлшерлемесі мен өлім-жітімді болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша шегерім амортизациясы жиынтық кіріс туралы жеке есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Өлім-жітімді болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін дисконтталады.

Актуарлық пайдалар мен залалдарды қамтитын қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау нәтижелерін Компания былай көрсетеді:

- еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар бойынша өзге де жинақталған кіріс арқылы. Одан кейінгі кезеңдерде қайта бағалау нәтижелері пайдалар мен залалдар құрамында қайта жіктеуге жатпайды;
- пайда мен залалдар арқылы өзге ұзақ мерзімді сыйақылар.

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Компания жиынтық кіріс туралы жеке есепте (функция бойынша жіктеле отырып) «Өткізімнің өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығындар» баптары құрамында белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелердегі көрсетілген өзгерістерді таниды:

- қызмет құны, ол өзіне ағымдағы қызмет құнын, өткен кезеңнің қызмет құнын қамтиды;
- таза пайыздық шығыстар немесе кірістер.

Қызметкерлерге берілетін сыйақылар, бір жолғы жәрдемақылардан басқа, басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша есептелген шығыстар белгіленген зейнетақы жоспарларын есептеу кезінде қолданылатын әдіснаманы пайдалана отырып, қызметкердің еңбек қызметі барысында есептеледі.

Мұндай міндеттемелер жыл сайын тәуелсіз білікті актуарийлер тарапынан бағаланады.

Толығырақ ақпарат 4 және 21-ескертпелерде ашылған.

3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Сатып алушылармен жасалған келісімшарттардан түсетін түсім тауарлар немесе қызметтерді бақылау сатып алушыға берілсе және Компания осындай тауарлар немесе қызметтерге айырбас құқығын алуды көздейтін өтемді көрсететін сомада бағаланады.

Компания пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды.

Компания өз қызметтеріне комиссияны табыс ретінде танитын, Компания агент ретінде қатысатын көліктік экспедициялау шарттарын қоспағанда барлық осындай шарт бойынша (шарт бойынша өзіне міндеттеме алатын негізгі тарап болғандықтан тауарлар мен қызметтерді сатып алушыға тапсырғанға дейін бақылайды) принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

Жеке қаржы есептілігінде Компанияның жалпы түсімді төмендегі түрлер бойынша таниды:

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау және ауыстырып құю қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай мен судың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану (жалғасы)*****Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету***

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтерден түсетін түсімдер кезең ішінде іске асу арқылы танылады, өйткені сатып алушы Компанияның шарттық міндеттемелерін орындау барысында бір мезгілде тиімділікті алады және тұтынады.

Басқа да қызметтерді көрсету

Басқа да қызметтерді көрсетуден алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, сондай-ақ өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық ставка әдісін пайдалана отырып танылады.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржы құралының болжалды пайдалану мерзімі бойына немесе егер бұл орынды болса қаржы активінің немесе міндеттемесінің таза теңгерімдік құнына дейінгі ұзақтығы кемдеу кезеңіне күтілетін келешек төлемдерді немесе ақша қаражатының түсімін дәл дисконттайтын мөлшерлеме. Пайыздық кіріс жеке жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтерден алынған кіріс Компанияның төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады (дивидендтер бекітілген күнге).

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс «айда немесе төле» шартында мұнай тасымалдау қызметтерін көрсетуге арналған шарттарға сәйкес танылады.

ҚЕХС (IFRS) 15 колдану кезінде Компания келесіні назарға алады:

Ауыспалы өтеу

ҚЕХС (IFRS) 15 түсімнің көтеріңкі сомасын тануды болдырмау үшін есептік ауыспалы өтеуді шектеуді талап етеді.

Жеңілдіктердің, несиелердің, баға шегерімінің, ынталандырмалардың, нәтижелер үшін бонустардың немесе басқа ұқсас баптардың жоқтығына байланысты сатып алушыларымен жасалған шарттарда өтеудің ауыспалы бөлігі жоқ. Бұл жаңарту түсімді тануға әсер етпейді.

Принципал немесе агент рөлі

ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес, Компания ескерілген тауарды немесе қызметті олар сатып алушыға/қызметтердің тапсырыс берушінің сатып алушысына тапсырылғанға дейін бақылайтындығын бағалауы қажет.

Компания түсім алуды көздейтін барлық шарттар бойынша принципіал ретінде болатынын анықтады (себебі ол уәделескен қызметті оны тапсырыс берушінің немес тапсырыс берушінің сатып алушысының қабылдауына дейін бақылайды), тек көлік экспедиторлық қызметтерін көрсету бойынша шарттарды қоспағанда, онда Компания қызметтерді сатып алушының қабылдағанына дейін оны бақыламайтынын анықтады. Демек, ол көлік жөнелту қызметтерін көрсету шарттары бойынша принципіал емес, агент болып табылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану (жалғасы)***Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс (жалғасы)**Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер*

Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер келісімшарт бойынша міндеттемелер болып табылады. Келісімшарт бойынша міндеттемелер – бұл сатып алушыдан алынған өтемақы үшін Компанияның сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізу міндеттемесі. Егер Компания сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізуден бұрын, сатып алушы өтемақыны төлесе, төлем жасалу кезінде немесе төлем төленуге тиіс болған кезде келісімшарт міндеттемесі танылады (қайсысы бұрын болатынына қарай). Компания шарт бойынша өз міндеттемелерін орындаған кезде, келісімшарт міндеттемелері түсім ретінде танылады.

ҚЕХС (IFRS) 15-ке сәйкес Компания келісімшарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттерінің бар болуын бағалау тиіс.

Компания сатып алушылардан қысқа мерзімді алғытөлемдер алады. Олар алынған алғытөлемдердің ішінде көрсетіледі. Компания сатып алушыға уәде етілген қызметтерді беру мен сатып алушы мұндай қызметтерді төлейтін сәттің арасындағы уақыттың салыстырмалы түрде қысқа екенін анықтады. Сонымен, Компания бұл келісімшарттарда елеулі қаржы компоненті жоқ деген қорытындыға келді.

Жеке қаржылық есептілікке қойылатын талаптарға сәйкес, Компания экономикалық факторлардың кірістер мен акша ағындарының сипатына, мөлшеріне, мерзімі мен белгісіздігіне қалай әсер ететінін көрсететін категориялар бойынша клиенттермен келісімдер бойынша танылған кірістер туралы ақпаратты егжей-тегжейлі сипаттайды. Толық кіріс туралы ақпарат 28-ескертпеде қарастырылған.

ҚЕХС (IFRS) 15 тану және өлшеу талаптары қаржылық емес активтерді (мысалы, негізгі құралдар мен материалдық емес активтер) шығарудан болған кірістер мен шығыстарды тануға және өлшеуге де қолданылады, егер мұндай жою әдеттегі қызметтің нәтижесі болмаса. Бұл өзгерістер Компанияның жеке қаржылық есебіне әсер еткен жоқ.

3.19 Салықтар*Ағымдағы табыс салығы*

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер және міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады.

Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы бұл есепті күнге Компания өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын Қазақстан Республикасында қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей меншік капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс және залалда емес, меншік капитал құрамында танылады. Компания басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

Мерзімі ұзартылған салық

Мерзімі ұзартылған салық есепті күнге активтер мен міндеттемелердің салық базасы және олардың қаржылық есептілігі үшін теңгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндеттемелер әдісімен есептеледі.

Мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

- мерзімі ұзартылған салық міндеттемесі активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесті біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.19 Салықтар (жалғасы)***Мерзімі ұзартылған салық (жалғасы)*

Мерзімі ұзартылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын мерзімі ұзартылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашақта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Мерзімі ұзартылған салық активтерінің теңгерімдік құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және мерзімі ұзартылған салық активтерінің барлығы немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған мерзімі ұзартылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және міндеттемелер есепті күнге жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын мерзімі ұзартылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей меншік капитал құрамында танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңдық бекітілген құқығы бар болса және мерзімі ұзартылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органына жататын болса, бір-біріне карама-қарсы есепке алынады.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Сату бойынша ҚҚС тауарларды жөнелту немесе қызметтер көрсету кезінде бюджетке төлеуге жатады. Сатып алу бойынша ҚҚС жеткізушіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-пен бірге есептеуге жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған ҚҚС салық органдары өтемейтін жағдайларды қоспағанда, ҚҚС сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда ҚҚС тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айырысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше, есепті күнге есеп айырысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы есепте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Компания қызметінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-тың белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-тың мұндай бөлігі ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі, құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ бөлінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен көрсетіледі.

Салық органы өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-тың таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ жеке қаржылық жағдай туралы есепте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.20 Меншікті капитал***Жарғылық капитал*

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жақтарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар бастапқы құны бойынша танылады және меншікті капиталдан шегеріледі. Компанияның меншікті үлестік құралдарын сатып алуға, сатуға, шығаруға немесе күшін жоюға байланысты пайда немесе залалда танылмайды. Қайта сатып алынған меншікті акциялардың баланстық құны мен оларды кейіннен сату үшін алынған өтем сомасы арасындағы айырма эмиссиялық кірістің бөлігі ретінде танылады.

Дивидендтер

Компания ақша қаражатын бөлу бекітілген және бұдан былай Компанияның қарау мәні болмағанда бас ұйым акционерлеріне бөлуге қатысты міндеттемені және ақшасыз активтерді таниды. Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес бөлуді акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей меншікті капитал құрамында танылады.

Ақшалай емес активтерді бөлу кезінде, міндеттеменің теңгерімдік құны мен бөлінген активтердің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық жеке жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ жеке қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе бекітілсе (жарияланса), олар туралы ақпарат есептілікте ашып жазылады.

3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары

Қабылданған есеп жүргізу саясаты 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне кірген төменде келтірілген жаңа немесе қайта қаралған Стандарттарды қоспағанда алдыңғы есеп беру жылында қолданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер

Кейбір стандарттар мен түзетулер алғаш рет 2020 жылы қолданылды. Әрбір жаңа стандарттың/түзетудің сипаты мен әсері төменде сипатталған:

ҚЕХС (IFRS) 3 «Бизнесі айқындауға» түзетулер

ҚЕХС (IFRS) 3-ке түзетулерде бизнес деп саналу үшін қызмет түрлері мен активтердің біріктірілген жиынтығы, ең болмағанда, бірге қайтарымды құруға айтарлықтай ықпал ете алатын салымды және қағидатты маңызды процесті қамтуы тиіс деп түсіндіріледі. Бұл ретте бизнес қайтарымды жасау үшін қажетті барлық салымдар мен процестерді міндетті түрде қамтымауы тиіс екендігі түсіндіріледі. Бұл түзетулер жеке қаржылық есептілікке әсер етпеді, бірақ егер Компания бизнесі біріктіру бойынша мәміле жасаса, болашақта қолданылуы мүмкін.

ҚЕХС (IFRS) 7, ҚЕХС (IFRS) 9 және ҚЕХС (IAS) 39 – «Базалық пайыздық мөлшерлеме реформасына» түзетулер

ҚЕХС (IFRS) 7, ҚЕХС (IFRS) 9, ҚЕХС (IAS) 39 «Қаржы құралдары: тану және бағалау» түзетулері базалық пайыздық ставканың реформасы тікелей әсер ететін хеджирлеудің барлық қатынастарына қолданылатын бірқатар босатуларды көздейді. Базалық пайыздық ставканы реформалау, егер оны қолдану нәтижесінде хеджирлеу объектісі бойынша немесе хеджирлеу құралы бойынша базалық пайыздық ставкаға негізделген ақша ағындарының пайда болу мерзімдеріне және/немесе шамасына қатысты белгісіздік туындаса, хеджирлеу қатынастарына әсер етеді. Бұл түзетулер жеке қаржылық есептілікке әсер еткен жоқ, өйткені Компанияда пайыздық мөлшерлемелерге негізделген хеджирлеу қатынастары жоқ.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және акпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС (IAS) 1 және ҚЕХС (IAS) 8-ге «Маңыздылықты айқындауға» түзетулер

Түзетулер маңыздылықтың жаңа анықтамасын ұсынады, оған сәйкес «егер акпаратты өткізіп жіберу, бұрмалау немесе бұрмелеу нақты есеп беруші ұйым туралы қаржылық акпаратты ұсынатын осы қаржылық есептілік негізінде олар қабылдайтын жалпы мақсаттағы қаржылық есептіліктің негізгі пайдаланушыларының шешімдеріне әсер етеді деп негізді түрде күтуге болатын болса, акпарат маңызды болып табылады». Түзетулерде маңыздылық тұтастай қаралатын қаржылық есептілік мәнмәтініндегі акпараттың (жеке-жеке немесе басқа акпаратпен жиынтықта алынған) сипатына немесе сандық маңыздылығына байланысты болады деп түсіндіріледі. Егер қаржылық есептіліктің негізгі пайдаланушыларының шешімдеріне әсер етеді деп негізді түрде күтуге болатын болса, акпараттың бұрмалануы маңызды болып табылады. Бұл түзетулер жеке қаржылық есептілікке әсер етпеді және болашақта да әсер етпейді деп күтілуде.

2018 жылғы 29 наурызда шығарылған «Қаржылық есептерді ұсынудың тұжырымдамалық негіздері»

Тұжырымдамалық негіздер стандарт болып табылмайды және Тұжырымдамалық негіздердің бірде-бір ережесі стандарттың қандай да бір ережесінен немесе талабынан басым күшке ие емес. Тұжырымдамалық негіздердің мақсаттары: ҚЕХС жөніндегі кеңеске стандарттарды әзірлеуде жәрдемдесу; стандарттардың бірде-біреуі белгілі бір операцияны немесе басқа оқиғаны реттемеген кезде есеп саясатының ережелерін әзірлеу кезінде қаржылық есептерді жасаушыларға жәрдемдесу; және стандарттарды түсіну мен түсіндіруде барлық тараптарға жәрдемдесу. Бұл құжат Тұжырымдамалық негіздердің ережелеріне сәйкес өзінің есеп саясатын әзірлейтін ұйымдарға әсер етеді. Тұжырымдамалық негіздердің қайта қаралған редакциясы бірнеше жаңа тұжырымдамаларды, активтер мен міндеттемелердің жаңартылған анықтамаларын және оларды тануға арналған өлшемшарттарды қамтиды, сондай-ақ кейбір елеулі ережелерді түсіндіреді. Бұл құжатты қайта қарау жеке қаржылық есептілікке әсер еткен жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 16 түзетулері – «COVID-19 пандемиясымен байланысты жалға беру бойынша жеңілдіктер»

2020 жылғы 28 мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау» – «COVID-19 пандемиясына байланысты жалға беру жеңілдіктері» түзетулерін шығарды. Бұл түзету жалға алушылар үшін COVID-19 пандемиясының тікелей салдары ретінде туындайтын жалға беру бойынша басқаға беру жағдайында жалдау шарттарының түрленуін есепке алу бөлігінде ҚЕХС (IFRS) 16 талаптарын қолданудан босатуды көздейді. Практикалық сипаттағы жеңілдету ретінде жалға алушы жалға беруші COVID-19 пандемиясына, жалдау шартының өзгеруіне байланысты жалға беруші берген жалдау бойынша жеңілдіктің бар-жоғын талдауға шешім қабылдауы мүмкін. Осындай шешім қабылдаған жалға алушы COVID-19 пандемиясымен байланысты жалдау бойынша жеңілдікке байланысты жалдау төлемдерінің кез келген өзгерісін, егер ол жалдау шартының модификациясы болмаса, ҚЕХС (IFRS) 16 сәйкес есепте қалай көрінетініне ұқсас ескеруі керек. Осы түзету 2020 жылғы 1 маусымнан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты қолданылады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Бұл түзету жеке қаржылық есептілікке әсер еткен жоқ.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)*****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар***

Төменде шығарылған, бірақ Компанияның қаржылық есептілігі шығарылған күнге әлі күшіне енбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірулер келтірілген. Компания осы стандарттарды, түзетулер мен түсіндірулерді, егер қолданылатын болса, олар күшіне енген күннен бастап қолдануға дайын.

ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттарын» шығарды, ол ақпаратты тану және бағалау, ұсыну және ашу мәселелерін қарастыратын сақтандыру шарттарына арналған қаржылық есептіліктің жаңа стандарты болып табылады. ҚЕХС (IFRS) 17 күшіне енген кезде, ол 2005 жылы шығарылған ҚЕХС (IFRS) 4 «Сақтандыру шарттарын» алмастырады. ҚЕХС (IFRS) 17 сақтандыру шарттарының барлық түрлеріне, оларды шығаратын ұйымның түріне, сондай-ақ дискрециялық қатысу шарттары бар белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қарамастан (яғни, өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан басқа сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру) қолданылады. Қолдану саласынан бірнеше ерекшеліктер бар. ҚЕХС (IFRS) 17 негізгі мақсаты сақтандырушылар үшін неғұрлым тиімді және дәйекті болып табылатын сақтандыру шарттарын есепке алу үлгісін ұсыну болып табылады. Негізінен алдыңғы жергілікті есеп саясатына негізделген ҚЕХС (IFRS) 4 талаптарына қарағанда, ҚЕХС (IFRS) 17 бухгалтерлік есептің барлық тиісті аспектілерін қамтитын сақтандыру шарттарын есепке алудың жан-жақты үлгісін ұсынады:

- Тікелей қатысу шарттарымен сақтандыру шарттары үшін белгілі бір модификациялар (ауыспалы сыйақы әдісі).
- Жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қысқа мерзімді шарттар үшін. ҚЕХС (IFRS) 17 2023 жылғы 1 қаңтардан басталатын немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпаратты ұсыну талап етіледі.

Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі, егер ұйым сондай-ақ ҚЕХС (IFRS) 17 бірінші қолдану күніне немесе оған дейін ҚЕХС (IFRS) 9 және ҚЕХС (IFRS) 15 қолданады деген жағдайда. Бұл стандарт Компанияға қолданылмайды.

ҚЕХС (IAS) 1 түзетулер – «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу»

2020 жылғы қаңтарда ҚЕХС Кеңесі міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеуге қатысты талаптар түсіндірілетін ҚЕХС (IAS) 69-76-тармақтарына түзетулер шығарды. Түзетулерде мыналар түсіндіріледі:

- міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы дегеніміз не;
- міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы есепті кезеңнің соңында болуы керек;
- міндеттемелерді жіктеуге ұйымның міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығын орындау мүмкіндігі
- міндеттеме шарттары оның жіктелуіне әсер етпейді, егер айырбасталатын міндеттемеге енгізілген туынды құрал үлестік құрал болса.

Бұл түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ретроспективті түрде қолданылады. Қазіргі уақытта Компания осы түзетулердің міндеттемелердің ағымдағы сыныптамасына ықтимал әсерін және қолданыстағы қарыз шарттары бойынша шарттарды қайта қарау қажеттілігін талдайды.

ҚЕХС (IFRS) 3 түзетулер – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер»

2020 жылғы мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 3 «Бизнес бірлестіктері» – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер» түзетулерін шығарды. Бұл түзетулердің мақсаты – 1989 жылы шығарылған «Қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну тұжырымдамасы» сілтемелерін 2018 жылғы наурызда шығарылған «Қаржылық есептерді ұсынудың тұжырымдамалық негіздері» сілтемелеріне, стандарт талаптарына елеулі өзгерістер енгізбестен ауыстыру болды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)***Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**ҚЕХС (IFRS) 3 түзетулер – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер» (жалғасы)*

Кеңес, егер олар жекелеген операциялар шеңберінде туындаған болса, ҚЕХС (IFRIC) 37 қолдану саласына немесе ҚЕХС (IFRIC) 21 «Міндетті төлемдер» түсіндірмесіне жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2-ші күнгі» әлеуетті пайда немесе залалдың туындауын болдырмау үшін ҚЕХС (IFRS) 3-ке тану қағидатынан алып тастауды қосты. Сонымен бірге Кеңес «Қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну тұжырымдамасына» сілтемелерді ауыстыру әсер етпейтін шартты активтерге қатысты қолданыстағы ҚЕХС (IFRS) 3 талаптарын түсіндіруге шешім қабылдады. Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және перспективті түрде қолданылады.

ҚЕХС (IAS) 16 түзетулер – «Негізгі құралдар: мақсатты пайдалануға дейінгі түсімдер»

2020 жылдың мамыр айында ҚЕХС Кеңесі «Негізгі құралдар: мақсатты пайдалануға дейінгі түсімдер» құжатын шығарды, бұл ұйымдарға объектінің бастапқы құнынан осы объектіні орналасқан жеріне жеткізу және оны пайдалану үшін талап етілетін күйге келтіру процесінде, басшылықтың ниетіне сәйкес, өндірілген өнімді сатудан түскен кез-келген түсімдерді алып тастауға тыйым салады. Оның орнына ұйым осындай бұйымдарды сатудан түсетін түсімдерді, сондай-ақ осы бұйымдарды пайда немесе шығын құрамында өндіру құнын мойындайды. Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ұйым осы түзетулерді алғаш рет қолданатын қаржылық есептілікте ұсынылған кезеңнің ең алғашқысы басталған (немесе одан кейін) күні пайдалану үшін қолжетімді болған негізгі құралдар объектілеріне ретроспективті түрде қолданылуға тиіс. Бұл түзетулер Компанияға айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

ҚЕХС (IAS) 37 түзетулер – «Ауыртпалықты шарттар – шартты орындауға арналған шығындар»

2020 жылғы мамырда ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IAS) 37-ге түзетулер шығарды, онда ұйым шарттың ауыртпалықты немесе залалды болып табылатындығын бағалау кезінде қандай шығындарды ескеруі тиіс екендігі түсіндіріледі. Түзетулер «шартқа тікелей байланысты шығындарға» негізделген тәсілді қолдануды көздейді. Тауарларды немесе көрсетілетін қызметтерді ұсынуға арналған шартқа тікелей байланысты шығындар осы шартты орындауға арналған қосымша шығындарды да, шартты орындауға тікелей байланысты бөлінген шығындарды да қамтиды. Жалпы және әкімшілік шығындар шартқа тікелей байланысты емес, сондықтан олар шарт бойынша контрагенттің нақты өтеуіне жататын жағдайларды қоспағанда, алынып тасталады. Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Топ осы түзетулерді ол алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезең басталған күні өзінің барлық міндеттерін әлі орындамаған шарттарға осы түзетулерді қолданатын болады.

ҚЕХС (IFRS) 1 «Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарын бірінші қолдануға» түзету – қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарын алғаш қолданатын еншілес ұйым

2018-2020 жылдар кезеңіндегі ҚЕХС-тің жыл сайынғы жетілдіру процесі шеңберінде ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 1 «Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарын бірінші қолдануға» түзету шығарды. Осы түзетуге сәйкес ҚЕХС (IFRS) 1 D16 (а) тармағын қолдануды шешетін еншілес ұйым негізгі ұйымның ҚЕХС-қа көшу күнін негізге ала отырып, негізгі ұйымның қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды пайдалана отырып, жинақталған бағамдық айырмаларды бағалауға құқылы. Осы түзету ҚЕХС (IFRS) 1 D16 (а) тармағын қолдануды шешетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға да қолданылады. Осы түзету 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)***Шығарылған, бірақ әлі күшіне енген стандарттар (жалғасы)*

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдарына» түзету – қаржылық міндеттемелерді тану тоқтатылған жағдайда «10% тест» өткізу кезінде комиссиялық сыйақы

2018-2020 жылдар кезеңіндегі ҚЕХС-тің жыл сайынғы жетілдіру процесі шеңберінде ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзету шығарды. Түзетуде комиссиялық сыйақының сомасы түсіндіріледі, ұйым жаңа немесе түрлендірілген қаржылық міндеттеменің шарттары бастапқы қаржылық міндеттеменің шарттарынан айтарлықтай өзгеше болып табылатындығын бағалау кезінде ескереді. Мұндай сомаларға басқа тараптың атынан кредитор немесе қарыз алушы төлеген немесе алған комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, белгілі бір кредитор мен қарыз алушы арасында төленген немесе алынған комиссиялық сыйақылар ғана жатады. Ұйым осы түзетуді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе одан кейін) өзгертілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты осы түзетуді қолдануға тиіс.

Осы түзету 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Компания осы түзетуді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе одан кейін) өзгертілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты осы түзетуді қолданады. Бұл түзету Компанияға айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

ҚЕХС (IAS) 41 «Ауыл шаруашылығына» түзету – әділ құнды бағалау кезінде салық салу

2018-2020 жылдар кезеңіндегі ҚЕХС-тің жыл сайынғы жетілдіру процесі шеңберінде ҚЕХС Кеңесі ҚЕХС (IAS) 41 «Ауыл шаруашылығына» түзету шығарды. Осы түзету ҚЕХС (IAS) 41-дің 22-тармағындағы ұйымдардың ҚЕХС (IAS) 41 қолдану саласына жататын активтердің әділ құнын бағалау кезінде салық салуға байланысты ақша ағындарын есепке енгізбеуі туралы талапты жоққа шығарады. Ұйым осы түзетуді 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе одан кейін) әділ құнды бағалауға қатысты перспективті түрде қолдануға тиіс. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Бұл стандарт Компанияға қолданылмайды.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР

Компанияның жеке қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Компанияның тәуекелдерге ұшырауы туралы және белгісіздіктер туралы өзге ақпаратты ашу мына ескертпелерде ұсынылған:

- қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаты мен саясаты (38-ескертпе);
- сезімталдықты талдау туралы ақпаратты ашу (38-ескертпе).

Бағалау мәндері және болжаулар

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Компанияның болжаулары мен бағалау мәндері ол жеке қаржылық есептілікті дайындау кезінде оның қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашаққа қатысты болжаулар нарықтық өзгерістер мен Компания бақылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

Негізгі құралдардың әділ құнын бағалау

2019 жылдың ішінде негізгі құралдарды қайта бағалау үшін Компания тәуелсіз кәсіби бағалаушыны жұмысқа тартты.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Негізгі құралдардың әділ құнын бағалау (жалғасы)*

Әділ құнды бағалау және талдау кезінде Компания қолданатын бағалау әдістері бағаланатын активті ең жақсы және тиімді пайдалану тұрғысынан қарастырады. Компания активтерін тиімді пайдалану – бұл оларды өндірістік қызметте пайдалану.

Тиісті жер учаскелері бар Қазақстан Республикасының қалаларындағы Компанияның кеңсе ғимараттарының, сондай-ақ көлік құралдары мен басқа да арнайы емес активтердің әділ құнын анықтау үшін пайдаланылған бастапқы деректер әділ құн иерархиясының 2-ші деңгейіне жатады (бағасы белгіленбейтін байқалатын бастапқы деректер).

Басқа негізгі құралдар арнайы активтерге жатады, сондықтан олардың әділ құнын анықтау үшін 3-ші деңгейіне жататын деректер (байқалмайтын бастапқы деректер) пайдаланылған.

Бағалау үшін пайдаланған әдіснама, алғаш кезде, ауыстырудың амортизацияланатын құнын бағалауға негізделген («шығынды әдіс»).

Әділ құнын бағалау кезінде бағалаушы Компанияның мамандырылған негізгі құралдарының экономикалық тозу мөлшерін анықтау үшін кірістер әдісін қолдана отырып, тиісті кірістілігіне тест жүргізеді. Компанияның негізгі құралдарының өтелетін құны дисконтталған ақша ағыны моделінің негізінде айқындалды. Ақша ағындарының болжамдары Компания басшылығымен бекітілген Компанияның бизнес-жоспарларына негізделген. Кіріс әдісін қолдану кезінде келесі негізгі болжамдар жасалды:

Дисконттау мөлшерлемесі	13,94%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	3,29%

2019 жылы кірістер әдісі бойынша алынған нәтижелер амортизациялық ауыстыру құны бойынша айқындалған көрсеткіштерден төмен болды және, тиісінше, Компанияның негізгі құралдарының әділ құны ретінде алынды. Кірістер әдісін бағалау нәтижелері дисконттау мөлшерлемесінің мен ұзақ мерзімді өсу қарқынының өзгеруіне, сондай-ақ ұсынылатын қызметтерді сату көлемдеріне қатысты болжамдарға, ұсынылатын қызметтердің тарифтері деңгейіне сезімтал болды.

Дисконттау мөлшерлемесінің 0,5%-ға өсуі немесе ұзақ мерзімді өсу қарқынының 0,5%-ға төмендеуі Компанияның негізгі құралдарының әділ құнының сәйкесінше 19.176.879 мың теңгеге немесе 14.573.259 мың теңгеге төмендеуіне әкеледі.

Нәтижесінде, 2020 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған он екі айда Компанияның негізгі құралдарының теңгерімдік құны (технологиялық мұнайды қоспағанда) 79.804.912 мың теңгеге ұлғайды (5-ескертуге).

Әр есепті беру күнге Компания негізгі құралдардың баланстық құны мен есепті күнге әділ құны арасындағы айырмашылықтардың бар-жоғын анықтайды. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания басшылығы негізгі құралдардың әділ құнына қатысты бағалауды қайта қарады. Компанияның мамандырылған активтерінің әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Компания басшылығы негізгі құралдарды пайдаланудан күтілетін болашақ ақша ағындарының дисконтталған құнын есептеді. Компанияның мамандырылмаған активтерінің әділ құнындағы ауытқуларды бағалау үшін Компания басшылығы ұксас активтердің нарықтық бағаларын анықтады.

Талдау нәтижелері бойынша Компания басшылығы 2020 жылдың соңында Компанияның негізгі құралдарының баланстық құны мен олардың әділ құны арасында айтарлықтай айырмашылықтар болмағанын анықтады.

Технологиялық мұнайды қайта бағалау

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауытқуы айтарлықтай жиі әрі елеулі болатындықтан, әр есеп күніне жүргізіледі. Компанияның технологиялық мұнайы аралық кезеңдердің әр есеп беру күнінде және 2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қайта бағаланды.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)*Технологиялық мұнайды қайта бағалау (жалғасы)*

Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2 деңгейге жатады (бағасы белгіленбейтін байқалатын бастапқы деректер).

Компания басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде келесі пайымдауларды назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз бөлігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болып табылады;
- технологиялық мұнай ТМРК қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгелей түрде пайдаланыла да алмайды;
- ТМРК және Қазақстан Республикасының Үкіметі елдегі жалпы баға индексіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият қадағалап отырады (экспорт үшін және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттің тарифтарын коспағанда), және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- және егер Компанияға құбырдың жаңа бөліктерін толтыру үшін қосымша мұнай сатып алу қажет болса, онда мұнай өндіруші ұйымдар Компанияның талабы бойынша Компанияның магистралдық құбыр жүйесін толтыру үшін мұнай жеткізу деген тасымалдау келісім-шарттарының талаптарын қолданатын болады;
- мұнай өндіруші ұйымдар үшін ішкі баға немесе ҚМГ тобының мұнай зауыттарына жеткізілетін толлингтік мұнай бағасы қолданылады.

Осы факторлардың бәрін ескере отырып, 2020 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның технологиялық мұнайының әділ құны бір тонна үшін 38.336 теңге бағасы ретінде анықталды (2019 жылғы 31 желтоқсан: бір тонна үшін: 63.774 теңге). Мұнайдың әділ құнының өзгеруінен болған өзге де жиынтық залал 2020 жылы 66.267.938 мың теңгені (2019 жылы: өзге де жиынтақ кіріс 1.938.556 мың теңге) құрады, сондай-ақ 2020 жылы 492.886 мың теңге мөлшерінде (2019 жылы: 3.216.187 мың теңге) артық мұнайдың қосымша бағалаудан болған өзге де жиынтық кіріс танылды. 2020 жылы қайта бағалауға байланысты таза өзге де жиынтық залал 65.775.052 мың теңгені (2019 жылы: өзге де жиынтық кіріс 5.154.743 мың теңгені) құрады (*5-ескертпе*).

2020 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.618 мың тоннаны құрады (2019 жылғы 31 желтоқсан: 2.605 мың тонна). 2020 жылдың соңына жүргізілген түгендеу нәтижесі бойынша 12.857 тонна (2019 жылға: 50.431 тонна) артық мұнай кіріске алынды, сондай-ақ есепті кезеңде 176 тонна (2019 жылға: 120 тонна) мұнай есептен шығарылды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Еншілес ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялардың құнсыздануы

2020 жылғы 31 желтоқсандағы құнсыздану белгілеріне байланысты Компания Магистралды Суазғысына инвестициялардың баланстық құнының оның өтелетін сомасынан асып кеткен 3.534.256 мың теңге сомасына (2019 жылғы 31 желтоқсанда: нөл теңге) инвестициялардың құнсыздануын мойындады (8-ескертіпте).

2019 жылы БМТ негізгі құралдарының едәуір құнсыздануының танылуына байланысты Компания инвестициялардың құнын құнсыздануға талдауын жүргізіп отырып, БМТ-ға салынған инвестициялардың баланстық құны олардың өтелетін сомасынан асып кеткенін анықтады, сәйкесінше, 2019 жылғы 31 желтоқсанда Компания осы 16.205.432 мың теңгені құраған асып кету сомасына инвестициялардың құнсыздануын таныды (8-ескертіпте). 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл инвестициялардың құнсыздану белгілері жоқ.

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша РТЛ, ККТ және МұнайТас-қа салынған инвестициялардың құнсыздану белгілері жоқ.

Негізгі құралдар қызметінің пайдалы мерзімі

Компания негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күтілетін бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер ҚЕХС (IAS) 8 «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистралдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Компанияның пайдалану аяқталғаннан кейін магистралдық құбырды (мұнай құбырын) жою және бұдан әрі қоршаған ортаны қалпына келтіру, оның ішінде жерді қайта өңдеу жөнінде іс-шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Құбырлардың пайдалы қолдану мерзімі біткенде ауыстыруға байланысты, жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме іс-шаралары жүргізіледі.

Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемеге резерв Компания есептеген Қазақстан Республикасында қолданылатын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу құнының негізінде бағаланады. 1 км құбырды бөлшектеу бойынша шығын сомасы 2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 6.560 мың теңгені құрайды (2019 жылдың 31 желтоқсанда: 5.954 мың теңге).

Сондай-ақ активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу жөніндегі міндеттемелер құрамында қалдықтар орналастырылатын полигондарды жою бойынша резерв көрсетілген. Резерв Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес 2013 жылы құрылған, оған сай қалдықтарды орналастыру полигонының меншік иелеріне полигон жабылғаннан кейін жерлерді қайта өңдеу және қоршаған ортаға әсерді бақылау үшін жою қоры құрылады.

Есепті күнгі жағдай бойынша резервтер сомасы төменде берілген міндеттемені орындаудың күтілетін мерзімін, инфляция мөлшерлемесін және есепті кезеңнің аяғына дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып белгіленді:

	2020 жыл	2019 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	6,71%	7,46%
Инфляция мөлшерлемесі	5,54%	5,48%
Міндеттемені орындаудың мерзімі	14 жыл	15 жыл

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Компания есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме (жалғасы)

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге арналған резервтің теңгерімдік құны 33.688.837 мың теңгені құрады (2019 жылғы 31 желтоқсанда: 27.780.887 мың теңге) (26-ескертіпте).

Залалды жою кезіндегі шығындарды бағалау табиғатты қорғау талаптарындағы және заңнаманы түсіндірудегі әлеуетті өзгерістерге ұшырайды. Сондай-ақ, мұндай шығындарды бағалау кезіндегі айқынсыздықтар балама таңдаулардағы, бұзылған жерлерді жою мен қайта қалпына келтіру әдістеріндегі, дисконт деңгейлері мен инфляция мөлшерлемесіндегі және осы міндеттеме күшіне енетін кезеңдегі әлеуетті өзгерістерді қамтиды.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің маңызды болжамдарының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің өсуі/(төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	2.270.872 (2.116.743)
Инфляция мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	(2.149.147) 2.285.660

Жеткізушілерге берілген алғытөлемдердің құнсыздануы

Компания жеткізушілерге берілген ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді алғытөлемдердің құнсыздануына қатысты резервтерді мойындады. Резервті бағалау кезінде мердігерлердің қызметіндегі бұрынғы және күтілетін нәтижелер есепке алынды. Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда осы резервтер 53.905 мың теңге (10 және 13-ескертіптер).

Қаржылық активтер бойынша резервтер

Компания дебиторлық берешек және кредиттік мекемелердегі қаражаттар (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) бойынша күтілетін несиелік залалдарға резервтер құрайды.

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік залалдарды бағалау кезінде Компания стандартта көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданды және күтілетін несиелік залалдарды аталған қаржы құралдарының бүкіл қызмет ету мерзімі ішінде есептеді. Компания қарыз алушыларға тән факторларға және жалпы экономикалық жағдайларға түзетілген несиелік залалдарды өтеу тәжірибесін ескере отырып дайындалған бағалау резервтер моделін пайдаланды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (акша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік залалдарды есептеді. 12 айлық несиелік залалдар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын күтілетін несиелік залалдарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік залалдардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының кредиттік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік залалдарға тең сомада бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

Сонымен, 2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсанда күтілетін несиелік залалдар бойынша резервтер 1.139.588 мың теңге және 1.055.238 мың теңге көлемінде қалыптастырылды (12, 16 және 17-ескертіптер). Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржылық есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Салықтар бойынша резервтер*

Күрделі салық заңнамасын түсіндіруге, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ келешекте салық салынылатын кірістерді алу мерзімі мен сомаларына қатысты айкындық жоқ. Шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді сипатының күрделілігін ескергенде, нақты нәтижелер мен қабылданып рұқсат етілген нәтижелер арасында пайда болған айырма немесе мұндай рұқсат етілген нәтижелердің болашақтағы өзгеруі пайда салығы бойынша шығыстар немесе кірістер сомасы есептілігінде көрсетілген болашақ түзетулерге әкелуі мүмкін.

Негізделген болжауларға сүйене отырып, Компания салық органдары жүргізген салық тексеруінен болуы мүмкін салдарына арнап резерв жасайды. Осындай резервтердің мөлшері түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің және салық заңнамасын салық төлеуші компанияның және тиісті салық органының түсіндіруіне тәуелді болады. Талдаудағы мұндай айырмашылықтар мемлекеттегі басымды жағдайға байланысты көптеген сұрақтар туындайды.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер

Мерзімі ұзартылған салық активтері шегерілетін уақытша айырмашылықтар, пайдаланылмаған салық залалдары және салық жеңілдіктері бойынша оған қарағанда салық залалдары есептелуі мүмкін салық салыныатын пайда алу мүмкін болатын мөлшерде танылады.

Болашақ салық салыныатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері негізінде жеке қаржылық есептілігінде тануға болатын мерзімі ұзартылған салық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2020 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі ұзартылған салық бойынша танылған активтер сомасы 10.344.600 мың теңге болды (2019 жылғы 31 желтоқсанда: 9.236.501 мың теңге) (35-ескертпе). 2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның мерзімі ұзартылған салық бойынша танылмаған активтері болған жоқ.

Қызметкерлерге сыйақылар

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс дисконттау мөлшерлемелері, келешекте еңбекақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды.

Негізгі болжауларды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге төленетін сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындай болжаулардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжау әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Компания есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

Өлім-жітім деңгейі ашық кол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашақ еңбекақы мөлшерінің көбеюі және зейнетақы мөлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашақ инфляция қарқынына негізделеді.

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанына қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарлық болжаулар келесі түрде көрсетілген:

	2020 жыл	2019 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	6,71%	7,28%
Болашақта еңбекақының өсуі	5,34%	5,00%
Өлім-жітім пайызы	5,81%	5,09%

2020 жылғы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттеменің орташа ұзақтығы 18,8 жылды құрады (2019 жылғы 31 желтоқсанда: 19,3 жыл).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)*

2019 жылы жұмыс істемейтін зейнеткерлер мен мүгедектерді әлеуметтік қолдау ережелеріне енгізілген жеке өзгерістерге байланысты Компания 2019 жылғы міндеттемелерін қайта қарап, 369.482 мың теңгені өткен қызмет құны ретінде көрсетті (21-ескертпе).

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің маңызды болжауларының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің өсуі/(төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.375.854 (1.258.190)
Болашақта еңбекақының өсуі	-0,5% +0,5%	(1.269.468) 1.381.397
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл +1 жыл	(229.521) 228.580

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2019 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құры- лыстар	Машиналар және жабдық	Техноло- гиялық мұнай	Өзге де	Аяқтал- маған құрылыс	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға жалпы теңгерімдік құны	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
Түсімдер	-	78.348	2.728.510	18.473	2.373.094	-	784.905	34.811.376	40.794.706
Шығарылу	-	(910.442)	(129.839)	(156.755)	(1.937.051)	(7.310)	(532.659)	(89.719)	(3.763.775)
Жете бағалау (ативті қайта бағалаудан болған резерв) (20-өскертпе)	378.084	40.965.425	471.136	8.099.731	25.069.936	5.154.743	1.818.380	832.455	82.789.890
Жете бағалау/(құнсыздану) (пайдалар мен залалдар арқылы), нетто (31-өскертпе)	25.810	663.483	(571.380)	3.118.803	44.532	-	49.998	(1.161.481)	2.169.765
Қайта бағалудан болған жинақталған өтелім мен құнсыздануды алу	-	(43.988.407)	(4.874.270)	(13.734.942)	(51.530.200)	-	(12.098.316)	(313.174)	(126.539.309)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-өскертпе)	(73.519)	-	(339.155)	(672.938)	(31.483)	-	(604)	-	(1.117.699)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	7.856	1.352.304	266.467	1.368.444	10.391.518	-	187.448	(13.574.037)	-
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым (8-өскертпе)	-	-	-	-	-	-	-	(7.055.042)	(7.055.042)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-өскертпе)	-	-	-	-	-	-	-	(245.274)	(245.274)
Ауыстырулар мен аударымдар	-	26.464	(728.305)	(3.413.930)	4.141.436	-	(36.728)	11.063	-
2019 жылғы 31 желтоқсанға жалпы теңгерімдік құны	5.517.608	233.126.279	14.887.276	74.585.449	136.020.596	166.121.927	9.759.624	47.342.414	687.361.173
Түсімдер	-	23.130	3.025.871	211.674	1.708.006	-	246.410	41.812.640	47.027.731
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резервтен түсімдер (26-өскертпе)	-	410.941	-	-	-	-	-	-	410.941
Шығарылу	(2.185)	(330.858)	(7.093)	(38.917)	(174.972)	(1.064)	(236.679)	- (16.715)	(808.483)
Жете бағалау/(құнсыздану) (ативті қайта бағалаудан болған резерв) (20-өскертпе)	-	65.834	-	-	-	(65.775.052)	-	-	(65.709.218)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-өскертпе)	-	-	(51.399)	(5.867)	-	-	-	-	(57.266)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	-	22.171.009	135.461	6.630.840	9.952.851	-	298.634	(39.188.795)	-
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	-	-	-	(1.700)	(15.949)	-	-	(15.139.495)	(15.157.144)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-өскертпе)	-	-	-	-	-	-	-	(216.879)	(216.879)
Ауыстырулар мен аударымдар	-	(100.889)	(84.688)	52.494	112.641	-	20.442	-	-
2020 жылғы 31 желтоқсанға жалпы теңгерімдік құны	5.515.423	255.365.446	17.905.428	81.433.973	147.603.173	100.345.811	10.088.431	34.593.170	652.850.855

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құры- лыстар	Машиналар және жабдық	Техноло- гиялық мұнай	Өзге де	Аяқтал- маған құрылыс	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	–	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)
Тозу	–	(14.747.923)	(2.256.808)	(5.176.842)	(20.191.506)	–	(4.227.583)	–	(46.600.662)
Шығарылу	–	793.849	121.069	120.492	1.908.779	–	526.614	21.411	3.492.214
Құнсыздану (пайдалар мен залалдар арқылы) (31-ескертпе)	–	(268)	–	(1.588)	–	–	–	(38.243)	(40.099)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв) (20-ескертпе)	–	(1.083)	–	(6.325)	–	–	–	–	(7.408)
Қайта бағалудан болған жинақталған өтелім мен құнсыздануды алу	–	43.988.407	4.874.270	13.734.942	51.530.200	–	12.098.316	313.174	126.539.309
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	–	–	189.980	8.829	2.465	–	604	–	201.878
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	–	7	7
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым (8-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	–	8.343	8.343
Ауыстырулар мен аударымдар	–	533	1.178	85.494	(87.118)	–	(87)	–	–
2019 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(5.385.402)	(937.877)	(2.252.269)	(8.735.671)	–	(1.571.668)	–	(18.882.887)
Тозу	–	(14.227.091)	(2.266.741)	(5.730.763)	(22.050.367)	–	(3.052.849)	–	(47.327.811)
Шығарылу	–	155.266	3.477	11.252	170.027	–	236.439	–	576.461
Құнсыздану (пайдалар мен залалдар арқылы) (32-ескертпе)	–	(1.068)	(2.663)	–	–	–	–	(31.451)	(35.182)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв) (20-ескертпе)	–	(4.209)	(2.267)	(1.627)	–	–	–	(2.561)	(10.664)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	–	–	18.000	2.466	–	–	–	–	20.466
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	–	–	–	119	1.060	–	–	–	1.179
Ауыстырулар мен аударымдар	–	10.508	1.356	(364)	(11.473)	–	(27)	–	–
2020 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(19.451.996)	(3.186.715)	(7.971.186)	(30.626.424)	–	(4.388.105)	(34.012)	(65.658.438)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құры- лыстар	Машиналар және жабдық	Техноло- гиялық мұнай	Өзге де	Аяқтал- маған құрылыс	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Жалпы теңгерімдік құны	5.515.423	255.365.446	17.905.428	81.433.973	147.603.173	100.345.811	10.088.431	34.352.913	652.850.855
Жинақталған тозу және құнсыздану	-	(19.451.996)	(3.186.715)	(7.971.186)	(30.626.424)	-	(4.388.105)	206.245	(65.658.438)
Теңгерімдік құн	5.515.423	235.913.450	14.718.713	73.462.787	116.976.749	100.345.811	5.700.326	34.559.158	587.192.417
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Жалпы теңгерімдік құны	5.517.608	233.126.279	14.887.276	74.585.449	136.020.596	166.121.927	9.759.624	47.342.414	687.361.173
Жинақталған тозу және құнсыздану	-	(5.385.402)	(937.877)	(2.252.269)	(8.735.671)	-	(1.571.668)	-	(18.882.887)
Теңгерімдік құн	5.517.608	227.740.877	13.949.399	72.333.180	127.284.925	166.121.927	8.187.956	47.342.414	668.478.286

Егер активтер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздануды шегергендегі бастапқы құны бойынша есепке алынған болса, жеке қаржылық есептілікке енгізілуі мүмкін негізгі құралдардың әрбір қайта бағаланған жіктелімінің теңгерімдік құны келесі түрде ұсынылады:

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құры- лыстар	Машиналар және жабдық	Техноло- гиялық мұнай	Өзге де	Аяқтал- маған құрылыс	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға	1.027.351	171.142.946	13.604.564	53.617.487	91.530.753	30.405.242	4.608.941	34.207.190	400.144.474
2019 жылғы 31 желтоқсанға	1.032.402	154.161.981	12.188.102	50.095.810	92.877.127	30.407.831	6.018.050	47.484.904	394.266.207

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

2020 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Өзен – Атырау – Самара магистралды мұнай құбырларының құбыр желісінің учаскілерін ауыстыру;
- магистральдық мұнай құбыры объектілерінің (сорғы станциялары, байланыс желілері, автоматика жүйесі және басқалары) ауыстыруы, қайта құруы және құрылысы.

2019 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Астрахань – Маңғышлақ магистралды суағызғысында құбыр учаскесін ауыстыру;
- Өзен – Атырау – Самара магистралды мұнай құбырының құбыр желісінің учаскілерін ауыстырумен күрделі жөндеу;
- магистралды мұнай құбыры объектілерін (байланыс желілері, электрмен жабдықтау, автоматика жүйесі және басқалары) ауыстыру және қайта құру.

2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша:

- толығымен амортизацияланған, бірақ әлі күнге дейін қолданыстағы негізгі құралдардың жалпы теңгерімдік құны мен тиісті жинақталған амортизациясы 3.352.587 мың теңгені құрады (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 1.030.764 мың теңге);
- аяқталмаған құрылыс 3.426.287 мың теңге көлемінде (2019 жылғы 31 желтоқсанда: 3.647.350 мың теңге) құрылыс жұмыстары үшін сатып алынған материалдар мен босалқы бөлшектерді қамтиды.

31 желтоқсанда аяқталған 2020 жыл үшін аяқталмаған құрылыс құнына кіргізілген тозу сомасы 22.253 мың теңгені құрады (2019 жыл үшін: 26.734 мың теңге).

6. ПАЙДАЛАНУ ҚҰҚЫҒЫ ТҮРІНДЕГІ АКТИВТЕР

2019 және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдалану құқығы түріндегі активтер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Пайдалану құқығы түріндегі активтер				Жиыны
	Жер	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар, жабдық және беріліс құрылғылары	
2019 жылғы 1 қаңтарға қалдық құн	–	–	–	–	–
Есеп саясатындағы өзгерістер	97.419	4.512.445	373.420	–	4.983.284
Түсімдер (23-ескертпе)	–	–	–	341.652	341.652
Амортизация (23-ескертпе)	(10.951)	(1.254.808)	(84.932)	(72.201)	(1.422.892)
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	86.468	3.257.637	288.488	269.451	3.902.044
Түсімдер (23-ескертпе)	216.948	–	119.511	–	336.459
Шығарылу	–	–	(1.009)	(30.554)	(31.563)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-ескертпе)	(117.514)	–	–	–	(117.514)
Амортизация (23-ескертпе)	(106.950)	(1.254.808)	(115.286)	(64.563)	(1.541.607)
2020 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	78.952	2.002.829	291.704	174.334	2.547.819
2020 жылғы 31 желтоқсанға					
Бастапқы құн	131.814	6.106.397	514.457	303.459	7.056.127
Жинақталған амортизация	(52.862)	(4.103.568)	(222.753)	(129.125)	(4.508.308)
Қалдық құн	78.952	2.002.829	291.704	174.334	2.547.819
2019 жылғы 31 желтоқсанға					
Бастапқы құн	131.814	6.106.397	399.633	341.652	6.979.496
Жинақталған амортизация	(45.346)	(2.848.760)	(111.145)	(72.201)	(3.077.452)
Қалдық құн	86.468	3.257.637	288.488	269.451	3.902.044

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

2019 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша материалдық емес активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Лицензиялар	Бағдарламалық жасақтама	Өзге де	Жиыны
2019 жылғы 1 қаңтарға қалдық құн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705
Түсімдер	168.744	21.119	3	189.866
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (5-ескертпе)	86.225	159.042	—	245.267
Амортизация	(60.464)	(345.359)	(4.362)	(410.185)
Шығарылу	—	(62.635)	—	(62.635)
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	445.715	1.001.681	26.622	1.474.018
Түсімдер	4.071	1.263	—	5.334
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (5-ескертпе)	102.574	114.305	—	216.879
Пайдалану құқығы түріндегі активтерден түсімдер (6-ескертпе)	117.514	—	—	117.514
Шығарылу	(10.251)	(57.954)	—	(68.205)
Амортизация	(132.527)	(322.497)	(3.508)	(458.532)
Шығарылудан жинақталған тозу	10.251	57.954	—	68.205
Ауыстырулар мен аударымдар	1.935	(1.935)	—	—
2020 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	539.282	792.817	23.114	1.355.213
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	1.154.384	4.966.293	93.108	6.213.785
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(615.102)	(4.173.476)	(69.994)	(4.858.572)
Қалдық құн	539.282	792.817	23.114	1.355.213
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	938.243	4.910.912	93.108	5.942.263
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(492.528)	(3.909.231)	(66.486)	(4.468.245)
Қалдық құн	445.715	1.001.681	26.622	1.474.018

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**8. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншіліс ұйымдарға инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Магистралдық Суағызғысы	57.851.289	36.192.090
БМТ	9.182.546	9.182.546
РТЛ	2.820.886	2.820.886
Жиыны	69.854.721	48.195.522

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншіліс ұйымдарындағы инвестициялардың қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қантарға	48.195.522	57.260.238
Магистралдық Суағызғысының жарғылық капиталына салым	25.193.455	7.140.716
Инвестициялардың құнсыздануы (4-ескертілме)	(3.534.256)	(16.205.432)
31 желтоқсанға	69.854.721	48.195.522

2020 жылдың ішінде Компания Магистралдық суағызғының жарғылық капиталына 15.157.211 мың теңге сомасына негізгі құралдарды, сондай-ақ 10.036.244 мың теңге сомасына ақша қаражаттарын аудару арқылы салым жасады. 2019 жылға жарғылық капиталға салым 7.046.699 мың теңге сомасына негізгі құралдар және 94.017 мың теңге сомасына талап ету құқығын беру арқылы жасалды.

9. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен бақылаудағы кәсіпорындағы инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
ҚҚҚ	6.500.000	6.500.000
МұнайТас	6.004.945	6.004.945
Жиыны	12.504.945	12.504.945

2019 жылдың соңында қатысушылардың шешімімен МұнайТастың жарғылық капиталы жалпы сомасы 10.000.000 мың теңгеге ұлғайтылды, соның ішінде Компанияның үлесі 5.100.000 мың теңге құрады. Компанияның ақшалай қаражатпен енгізген салымының сомасы 100.000 мың теңге құрады, 5.000.000 мың теңге мөлшеріндегі қалған сома 2019 жылдың 31 желтоқсанында бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салым бойынша міндеттеме ретінде танылды.

2020 жылдың маусымында Компания МұнайТастың жарғылық капиталына салым салу міндеттемесін орындады.

10. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР ҮШІН ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін үшінші тараптарға алғытөлемдер	53.258	945.612
	53.258	945.612
Минус: құнсыздану резерві	(53.258)	(53.258)
Жиыны	—	892.354

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**11. ҚОРЛАР**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Босалқы бөлшектер	3.117.843	3.102.498
Отын	901.999	853.858
Арнайы киім	700.453	342.976
Құрылыс материалдары	526.269	614.809
Тауарлар	424.731	75.785
Химиялық реагенттер	155.437	125.685
Өзге де	205.913	181.450
Жиыны	6.032.645	5.297.061

12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК**Өзге де ұзақ мерзімді дебиторлық берешек**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ұзақ дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	1.146.596	1.135.338
Минус: күтілетін несиелік залалдар резерві	(163.195)	(77.485)
Жиыны	983.401	1.057.853

Өзге де ұзақ мерзімді сауда дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік залалдар бойынша резервтегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	77.485	–
Жылдағы есептеу, нетто (30-ескертпе)	85.710	77.485
31 желтоқсанға	163.195	77.485

Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	1.388.542	2.466.649
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (36-ескертпе)	1.516.451	1.925.781
Үшінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	701.529	767.842
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі (36-ескертпе)	509	509
	3.607.031	5.160.781
Минус: күтілетін несиелік залалдар резерві	(846.987)	(865.429)
Жиыны	2.760.044	4.295.352

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік залалдар резервіндегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	865.429	826.376
Жылдағы есептеу, нетто (30-ескертпе)	(18.442)	42.119
Резерв есебінен есептен шығару	–	(3.066)
31 желтоқсанға	846.987	865.429

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)****Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек (жалғасы)**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның сауда және өзге де дебиторлық берешегі мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	2.757.931	4.293.049
Ресей рублімен	2.113	2.303
Жиыны	2.760.044	4.295.352

31 желтоқсанға бағалау резервтер моделін пайдалана отырып, сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша Компанияның кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы туралы ақпарат келтірілген:

Мың теңгемен	Мерзімі өтпеген	Сауда және өзге де дебиторлық берешек					Жиыны
		Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі					
		3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық		
2020 жылдың 31 желтоқсанына							
Дефолт болған жағдайда							
есептелген жалпы теңгерімдік құн	3.924.943	4.161	686	3.123	820.714		4.753.627
Күтілетін несиелік залалдар	(189.475)	(6)	(125)	(572)	(820.004)		(1.010.182)

Мың теңгемен	Мерзімі өтпеген	Сауда және өзге де дебиторлық берешек					Жиыны
		Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі					
		3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық		
2019 жылдың 31 желтоқсанына							
Дефолт болған жағдайда							
есептелген жалпы теңгерімдік құн	5.251.184	86.005	31.075	112.163	815.692	6.296.119	
Күтілетін несиелік залалдар	(143.470)	(418)	(121)	(538)	(798.367)	(942.914)	

13. ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеткізішулерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (36-ескертпе)	395.440	549.212
Үшінші тараптарға алғытөлемдер	292.789	566.901
	688.229	1.116.113
Минус: құнсыздану	(647)	(647)
Жиыны	687.582	1.115.466

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**14. ӨТЕЛУГЕ ЖАТАТЫН ҚҚС ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР БОЙЫНША АЛДЫН АЛА ТӨЛЕМ**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Өтелуге жататын ҚҚС	1.884.638	865.844
Мүлік салығы	295.646	275.375
Төлем көзінен ұсталатын табыс салығы	28.469	16.756
Өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	9.855	10.344
Жиыны	2.218.608	1.168.319

15. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Мұнайды тасымалдау бойынша көлік экспедиция қызметтері үшін берешек	8.150.231	6.726.960
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	70.638	35.760
Қызметкерлердің берешегі	14.291	28.253
Байланысты тарапқа пайызсыз несие (36-ескертпе)	—	523.284
Өзге де	631	6.594
Жиыны	8.235.791	7.320.851

2020 және 2019 жылдың ішінде пайызсыз несиенің қозғалыстары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	523.284	—
Жылдың ішінде берілу	—	1.145.325
Дисконтті есептеу (34-ескертпе)	—	(79.283)
Дисконтті амортизациялау (33-ескертпе)	26.102	55.305
Төлену	(605.520)	(575.925)
Күтілетін несиелік залалдарға жылдағы резерв қалпына келтіру/(есептеу), нетто (33, 34-ескертпе)	27.558	(25.962)
Валютаны қайта есептеу	28.576	3.824
31 желтоқсанға	—	523.284

16. БАНК САЛЫМДАРЫ

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банк салымдары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ долларымен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	27.359.150	45.910.799
Теңгемен көрсетілген ұзақ мерзімді банк салымдары	3.588.695	2.158.180
Теңгемен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	35.293	39.791
АҚШ долларымен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	34.824	69.414
Минус: күтілетін несиелік залалдар резерві	(105.651)	(78.017)
Жиыны	30.912.311	48.100.167

Қысқа мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік залалдар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	59.604	27.462
Жылдағы есептеу, нетто (34-ескертпе)	26.754	32.142
31 желтоқсанға	86.358	59.604

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. БАНК САЛЫМДАРЫ (жалғасы)**

Ұзақ мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік залалдар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	18.413	24.130
Жылдағы есептеу / (қалпына келтіру), нетто (34-ескертпе)	880	(5.717)
31 желтоқсанға	19.293	18.413

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы банк салымдары келесі түрде көрсетілді:

- өтеу мерзімі 2021 жылдың қаңтарынан маусымға дейінгі кезеңде аяқталатын (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 2020 жылдың қаңтарынан маусымға дейінгі кезеңде), пайыздық жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 0,55%-ға дейін (2019 жылғы 31 желтоқсанға: жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 1,2%-ға дейінгі) 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімге АҚШ долларында орналастырылған қысқа мерзімді салымдар;
- Компания қызметкерлерін тұрғын үймен қамтамасыз ету аясында жеңілдетілген несиелеу мөлшерлеменен орналастырылған, сәйкесінше, 2028 жылға және 2030 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен пайдалануға шектелген ұзақ мерзімді банк салымдары (2019 жылғы 31 желтоқсанға: сәйкесінше, 2028 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен).

17. АҚША ҚАРАЖАТТАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттар және олардың баламалары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	34.440.034	19.238.432
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	3.581.575	3.643.342
Банктердегі теңгемен көрсетілген ағымдағы шоттар	247.159	472.215
Банктердегі Ресей рублімен көрсетілген ағымдағы шоттар	26.260	32.182
Банктердегі өзге де ағымдағы шоттар	25.639	23.175
Кассадағы қолма-қол ақша	257	280
Минус: күтілетін несиелік залалдар резерві	(23.755)	(34.307)
Жиыны	38.297.169	23.375.319

Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша күтілетін несиелік залалдар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	34.307	22.862
Жылдағы (қалпына келтіру)/есептеу, нетто (34-ескертпе)	(8.389)	8.883
Валюталарды қайта есептеу	(2.163)	2.562
31 желтоқсанға	23.755	34.307

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен орналасқан ағымдағы шоттар мен 3 айға дейінгі мерзімді салымдардың сыйақы 6,75%-дан бастап 8,40%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2019 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 6,75%-дан бастап 8,60%-ға дейін).

2020 және 2019 жылдарының 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ долларымен орналасқан ағымдағы шоттардың сыйақы 0,25% жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. САТУҒА АРНАЛҒАН ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР**

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсандағы аяқталған он екі айлық кезеңдегі сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің өзгерістері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қантарға	879.814	2.406.231
Негізгі құралдардан ауыстырылған (5-ескертпелер)	36.800	915.821
Сатылған	(53.144)	(1.481.495)
Жылдағы құнсыздануды есептеу (32-ескертпе)	(232.631)	(960.743)
31 желтоқсанға	630.839	879.814

2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құрамына Алматы қаласындағы кеңсе ғимараты, сондай-ақ пайдаланылмаған көлік құралдары көрсетілген. Компания бұлардың құнын өтелімді пайдалану арқылы емес, сату арқылы өтемекші. Осы активтер олардың теңгерімдік және сату шығындарын шегергендегі әділ құнының ең азы бойынша танылды және ағымдағы жағдай бойынша дереу сатуға дайын. Есепті кезеңнің соңында бұл активтердің теңгерімдік құны сату шығындарын шегергендегі әділ құнынан аспайды.

Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен кірістің нетто-сомасы 63.446 мың теңгені құрады (31-ескертпе).

2019 жылдың 12 айдың ішінде Павлодардағы әкімшілік ғимараттың мүлкі он жылға бөліп төлеу шартымен, сондай-ақ жеке автокөліктер сатылды. Көрсетілген активтерді сатудан түскен таза кіріс 34.624 мың теңгені құрады (31-ескертпе).

19. ОБЛИГАЦИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2017 жылдың желтоқсан айында 2017 жылғы 7 қарашадағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен Компания «DSFK арнайы қаржылық компаниясы» ЖШС-нің (бұдан әрі – DSFK облигациялары) облигацияларын сатып алды, сатып алынған облигацияларды «RBK банкі»-АҚ да (бұдан әрі – «RBK банкі») орналастырылған қаражатпен төледі. Облигациялардың номиналды сомасы 5.019.520 мың теңгені құрады, облигациялар саны 5.019.520 мың дана. DSFK облигацияларының жылдық сыйақы мөлшерлемесі 0,01% және өтеу мерзімі 15 жыл. Жоғарыда аталған облигациялар «Қазакмыс Корпорациясы» ЖШС 1.379.913 мың теңге сомасында қаржы кепілдігімен қамтамасыз етілген. Компанияның сұрауы бойынша, облигацияларды шығарған күннен бастап бес жыл өткеннен кейін кепілдік талап етілуі мүмкін.

2020 жылы Компания 12,29% нарықтық несие мөлшерлемесін басшылыққа ала отырып, облигациялардың әділ құнын қайта қарады және нәтижесінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан кірісті 221.984 мың теңге сомасында таныды. (2019 жылы: Компания 12,4% нарықтық несие мөлшерлемесін басшылыққа ала отырып, облигациялардың әділ құнын қайта қарады және нәтижесінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан кірісті 165.251 мың теңге сомасында таныды) (33-ескертпе). Атап айтқанда, облигацияларға инвестициялардың теңгерімдік құны 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 913.746 мың теңгені құрады (2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 919.511 мың теңге).

2020 және 2019 жылдардың ішінде эмитент 1 облигацияға 1 теңге бағасымен, сәйкесінше, 227.749 мың және 74.177 мың облигацияларды қайта сатып алды.

20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ**Жарғылық капитал**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы жарияланған, шығарылған және 62.503.284 мың теңге көлемінде толық төленген 384.635.600 жай акциядан құралды, жарияланған бірақ шығарылмаған және төленбеген 1 акцияны қоспағанда.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал Компанияның акцияларды шығаруға байланысты 565.717 мың теңге мөлшерінде шеккен кеңес беру қызметтердің құны шегеріліп көрсетілді және 61.937.567 мың теңгені құрады.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

2016 жылдың ішінде Компания миноритарлық акционердің өтініші негізінде және директорлар Кеңесінің шешімінен кейін 9.549 мың теңге көлемінде орналастырылған 7.500 жай акциясын қайта сатып алды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ (жалғасы)****Активтерді қайта бағалау бойынша резерв**

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді қайта бағалау бойынша резерв 175.588.847 теңгені құрады (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 247.417.084 мың теңге). Осы резервтің өзгерісі 65.719.882 мың теңге мөлшеріндегі негізгі құралдардың құнсыздануына (2019 жылға: 82.782.482 мың теңге мөлшеріндегі қайта бағалауға) (5-ескертпе), 4.516.118 мың теңге мөлшерінде пайдаланудан шығару және рекультивация бойынша міндеттемелер бойынша резервті қайта қарау бойынша залалмен (2019 жылға: 3.334.156 мың теңге) (26-ескертпе), кейінге қалдырылған кірісті шегергенде 14.047.200 мың теңге сомасында мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелерді шегеруіне (2019 жылға: 15.889.666 мың теңге) (35-ескертпе), сондай-ақ 15.639.437 мың теңге (2019 жылға: 15.008.858 мың теңге) мөлшеріндегі негізгі құралдардың қайта бағалау резервінің амортизациясына байланысты.

Капиталдың өзге де резервтері

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша меншікті капиталдың өзге де резервтері 5.997.772 мың теңгеге тең жинақталған залалды құрады (2019 жылғы 31 желтоқсан: 1.892.888 мың теңге). Осы резервтің өзгерісі 4.220.893 мың теңге мөлшерінде белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалаудан болатын актуарлық шығынды тануымен негізделген (21-ескертпе), оның салық әсері 116.009 мың теңгені құрайды (35-ескертпе). 2019 жылдың осы кезеңінде Компанияның белгіленген төлемдер жоспарлары бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерін қайта бағалаудан актуарлық пайда 1.872.560 мың теңгені құрады (21-ескертпе), оның салық әсері 51.467 мың теңгені құрады (35-ескертпе).

Дивидендтер

2020 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2020 жылғы 27 мамырдағы шешіміне сәйкес 2019 жылдың қорытындысы бойынша (бір акция үшін 118 теңгені есептегендегі) 45.386.116 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде 2019 жылы алынған таза пайданың есебінен 45.121.438 мың теңге және өткен жылдардың үлестірілмеген пайдасы есебінен 264.678 мың теңге мөлшерінде, оның ішінде ҚМГ-ға – 40.848.301 мың теңге (36-ескертпе) және миноритарлық акционерлерге – 4.537.815 мың теңге төленді.

2019 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2019 жылғы 28 мамырдағы шешіміне сәйкес 2018 жылдың қорытындысы бойынша бір акция үшін 104 теңгені есептегендегі 40.001.322 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде 2018 жылы алынған таза пайданың есебінен 38.484.983 мың теңге және өткен жылдардың үлестірілмеген пайдасы есебінен 1.516.339 мың теңге мөлшерінде, оның ішінде ҚМГ-ға – 36.001.892 мың теңге (36-ескертпе) және миноритарлық акционерлерге – 3.999.430 мың теңге төленді.

Акцияға пайда

Акцияға базалық пайда сомалары Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті кезеңдегі таза пайданы кезең ішіндегі айналымдағы жай акциялардың өлшенген орташа санына бөлу жолымен есептелген.

Компания айырбасталымды қаржы құралдарын шығармайтындықтан бір акцияның базалық пайдасы акцияға таратылған пайдаға тең.

Төменде акцияға базалық пайда есептеуде пайдаланылған пайда мен акциялар саны туралы ақпарат келтірілген:

Мың теңгемен	2020 жыл	2019 жыл
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті таза пайда	45.615.787	33.343.692
Акцияға базалық пайданы есептеуге арналған жай акциялардың орташа саны	384.628.099	384.628.099
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті есепті жылдағы пайдаға қатысты акцияға базалық пайда (теңгемен)	119	87

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ (жалғасы)****Жай акциялардың теңгерімдік құны**

Төменде Компанияның бас компаниясы үшін ҚҚБ талаптарына сәйкес бір жай акцияның теңгерімдік құны көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Активтер жиыны	766.368.243	830.756.866
Минус: материалдық емес активтер (7-ескертпе)	(1.355.213)	(1.474.018)
Минус: міндеттемелер жиыны	(188.729.639)	(193.054.249)
Жай акциялардың теңгерімдік құнын есептеуге арналған таза активтер	576.283.391	636.228.599
Жай акциялар саны	384.628.099	384.628.099
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	1.498	1.654

21. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫЛАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Негізінен, зейнетақыға қосымша төлемнен және барлық қызметкерлерге қатысты мерейтой күндеріне байланысты төлемнен тұратын Компанияның қызметкерлерге берілетін сыйақылар бойынша міндеттемелері бар. Бұл төлемдер қамтамасыз етілмеген.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	21.553.238	15.748.790
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	690.087	655.489
Жиыны	22.243.325	16.404.279

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы ағымдағы қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қантарға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	16.404.279	13.600.191
Таза пайыздық шығыстар (34-ескертпе)	1.166.637	1.181.901
Ағымдағы кезеңнің қызметтер құны (29, 30-ескертпелер)	1.021.455	711.767
Өткен кезеңнің қызметтер құны (4, 29, 30-ескертпелер)	–	(369.482)
Пайда және залал арқылы көрсетілген актуарлық залалдар (32-ескертпелер)	188.150	77.964
Өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілген актуарлық залалдар (20-ескертпе)	4.220.893	1.872.560
Төленген сыйақылар	(758.089)	(670.622)
31 желтоқсанға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	22.243.325	16.404.279

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	16.646.276	8.072.670
Байланысты тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек (36-ескертпе)	3.701.503	4.796.575
Үшінші тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек	596.774	1.106.445
Байланысты тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек (36-ескертпе)	—	4.181
Жиыны	20.944.553	13.979.871

Сауда және өзге де кредиторлық берешек 14.369.330 мың теңге мөлшеріндегі негізгі құралдармен және аяқталмаған күрделі құрылысқа қатысты (2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 7.697.365 мың теңге) байланысты және үшінші тараптардың алдындағы берешектерді қамтыды. Кредиторлық берешектің ұлғаюы жылдың аяғында капиталды келісім-шарттардың орындалуымен, негізінен Өзен-Атырау-Самара мұнай құбырының учаскелерін ауыстырумен байланысты.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	20.913.425	13.938.816
АҚШ долларымен	25.972	18.297
Ресей рублімен	5.156	4.830
Еуромен	—	17.928
Жиыны	20.944.553	13.979.871

23. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған жалдау бойынша міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсанға	2019 жылғы 31 желтоқсанға
Міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	1.994.823	1.912.220
Міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	1.415.473	2.891.445
Жиыны	3.410.296	4.803.665

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы аяқталған он екі айлық кезеңдегі міндеттемелердің ағымдағы құнының өзгерісі келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қантарға	4.803.665	—
Есеп саясатындағы өзгерістер	—	5.513.329
Кезеңдегі төлемдер	(2.047.939)	(1.851.566)
Міндеттемелер бойынша дисконттың амортизациясы (34-ескертпе)	494.662	638.724
Кезең ішіндегі түсімдер (6-ескертпе)	336.459	341.652
Сауда кредиторлық берешектерге/(ден) аударым	(141.081)	161.526
Шығарылу	(35.470)	—
31 желтоқсанға	3.410.296	4.803.665

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**23. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**

Төменде 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған он екі айда жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетілген жалдауға байланысты шығындар құны бойынша ақпарат берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылдың 31 желтоқсанын- да аяқталған жыл үшін	2019 жылдың 31 желтоқсанын- да аяқталған жыл үшін
Пайдалану құқығы түріндегі активтердің амортизациясы (6-ескертпе)	1.541.607	1.422.892
Міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы (34-ескертпе)	494.662	638.723
Төмен құнды активтер бойынша жалдау шығындары (29-ескертпе)	2.383	2.047
Жиыны	2.036.652	2.063.662

24. АЛЫНҒАН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер (36-ескертпе)	13.063.600	11.220.896
Үшінші тараптардан алынған алғытөлемдер	7.125.103	7.192.272
Жиыны	20.188.703	18.413.168

25. ТӨЛЕМГЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төлемге өзге де салықтар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Жеке табыс салығы	590.488	643.579
Әлеуметтік салық	582.560	561.363
Мүлікке салынатын салық	7.939	16.891
Төленуге жататын ҚҚС	5.624	9.502
Өзге де салықтар	23.406	32.431
Жиыны	1.210.017	1.263.766

26. РЕЗЕРВТЕР

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания ағымдағы үздік есептік бағалауды ескере отырып, ұзақ мерзімді резервтерді қайта қарады. Пайдаланылған жорамалдар мен дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгерістерге сезімталдық 4-ескертпеде көрсетілген.

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы аяқталған он екі ай кезеңдегі резервтердің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
1 қаңтарға	27.780.887	21.109.397
Бағалауды өзге жиынтық залал арқылы қайта қарау (20-ескертпе)	4.516.118	3.334.156
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв дисконтының амортизациясы (34-ескертпе)	2.092.937	1.891.996
Актив арқылы бір жылға есептеу (5-ескертпе)	410.941	—
Пайдалар мен залалдар арқылы бағалауды қайта қарау, нетто (31, 32-ескертпе)	83.695	1.653.085
Резервті қалпына қайта келтіру (31, 32-ескертпе)	(1.195.741)	(207.747)
31 желтоқсанға	33.688.837	27.780.887

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Еңбекақы мен өзге де сыйақылар	10.278.781	10.397.648
Байланысты тараптардың алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек (36-ескертпе)	7.701.845	8.193.956
Үшінші тараптар алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек	4.878.213	5.192.306
Зейнетақы қоры алдындағы берешек	888.788	829.214
Өзге де қысқа мерзімді резервтер	307	44.097
Өзге де есептеулер	167.691	150.410
Жиыны	23.915.625	24.807.631

28. ТҮСІМ

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін түсім келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Шикі мұнайды тасымалдау	194.051.103	199.874.262
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	17.835.299	16.885.704
Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлем	2.790.960	5.248.781
Мұнайды көлік экспедициялау қызметтері	686.051	677.031
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	80.927	52.861
Өзге де	47.511	138.364
Жиыны	215.491.851	222.877.003

Географиялық аймақтар

Қазақстан	190.057.412	198.765.579
Ресей	25.434.439	24.111.424
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	215.491.851	222.877.003

Табысты тану мерзімі

Белгілі бір уақытта	197.656.552	205.991.299
Уақыт кезеңі ішінде	17.835.299	16.885.704
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	215.491.851	222.877.003

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде ең ірі бес жүк жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 49.310.766 мың теңгені, 33.747.370 мың теңгені, 12.399.989 мың теңгені, 11.120.462 мың теңгені және 6.081.249 мың теңгені құрады (2019 жыл үшін: тиісінше, 53.294.711 мың теңге, 32.177.845 мың теңге, 11.417.470 мың теңге, 13.868.640 мың теңге және 9.525.424 мың теңге).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**29. ӨТКІЗІМНІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өткізімнің өзіндік құны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	51.715.275	49.852.635
Тозу және амортизация	47.965.352	47.282.263
Табыс салығынан басқа салықтар	7.838.289	8.041.984
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	7.754.037	7.786.190
Отын және материалдар	7.048.584	7.443.146
Күзет қызметтері	5.094.266	4.650.952
Электр энергиясы	4.956.880	4.929.729
Газ шығындары	2.270.190	2.316.756
Тамақтану және мекендеу	1.920.742	2.013.049
Қоршаған ортаны қорғау	1.605.896	1.948.893
Еңбек қызметінің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (21-ескертпе)	970.552	310.087
Іссапар шығыстары	628.201	928.814
Сақтандыру	578.046	512.515
Аутстаффинг қызметтері	424.592	421.816
Байланыс қызметтері	349.039	346.471
Өндірістік активтерді диагностикалау	327.212	322.617
Көлік шығыстары	150.251	159.454
Төмен құнды активтерді жалдау (23-ескертпе)	2.383	2.047
Қоршаған ортаны қорғау резервін есептеу	446	—
Әуеден күзету қызметтері	—	239.144
Өзге де	1.879.962	2.449.593
Жиыны	143.480.195	141.958.155

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**30. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалпы және әкімшілік шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	7.327.842	7.390.451
Қайырымдылыққа арналған шығыстар	1.405.809	2.200.000
Тозу және амортизация	1.340.345	1.124.742
Кеңсеге қызмет көрсету	529.813	504.545
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	234.937	259.324
Аутстаффинг қызметтері	234.897	219.826
Табыс салығынан басқа салықтар	202.949	209.826
Ақпараттық қамту	151.033	126.764
Кеңес беру қызметтері	134.875	159.062
Өтеуге тиісті ҚҚС-ті есептен шығару бойынша шығыстар	119.938	98.857
Байланыс қызметтері	98.807	148.359
Күтілетін несиелік залалдар бойынша резервті есептеу, нетто (12-ескертпе)	67.268	119.604
Әлеуметтік сала бойынша шығыстар	65.412	287.430
Банк қызметтері	63.315	60.480
Еңбек қызметінің аяқталғанға байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (21-ескертпе)	50.903	32.198
Іссапар шығыстары	50.715	252.148
Материалдар және отын	32.161	34.272
Жарнама шығыстары	22.184	106.911
Сақтандыру	20.546	35.903
Көлік шығыстары	13.065	14.041
Қысқа мерзімді резервтер бойынша шығындар есептеу	—	315.138
Ескірген қорлар бойынша резервті қалпына келтіру/(есептеу), нетто	(4.992)	16.095
Өзге де	485.250	668.004
Жиыны	12.647.072	14.383.980

2020 жылдағы қайырымдылық шығыстары үкіметтің COVID-19 коронавирустық инфекциямен күрес саласында жүргізіп отырған саясатын қолдау мақсатында Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау ұйымдарына демеушілік көмек ретінде берілген 1.000.000 мың теңге көлеміндегі өкпені жасанды желдету аппараттарын сатып алумен байланысты.

Самұрық-Қазына АҚ Директорлар Кеңесінің 2020 жылдағы 8 қазандағы шешімі неізінде және мемлекет Басшысының 2018 жылдағы 29 қыркүйектегі тапсырмасына сәйкес 2020 жылы Компания Түркістан қаласында объектінің құрылысына қосымша қаржыландыру ретінде 405.809 мың теңге көлемінде демеушілік көмек көрсетті.

2019 жылдағы қайырымдылық шығыстары Түркістан қаласындағы құрылыс салу үшін 2.200.000 мың теңгеге демеушілік көмек көрсетумен байланысты.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Айыппұлдар мен өсімақылардан болған кіріс	1.493.183	843.597
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін қайта қарау және қалпына келтіруден кіріс, нетто (26-ескертпе)	1.112.046	–
Қорларды өткізуден болған кіріс, нетто	114.290	35.751
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығарылуынан болған кіріс, нетто (18-ескертпе)	63.446	34.624
Қысқа мерзімді резервтерді қалпына келтіруден болған кіріс	37.500	–
Қорларды кіріске алуан түскен кіріс	8.512	74.338
Сақтандыру төлемдері	496	121.285
Негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіруден болған кіріс, нетто (5-ескертпе)	–	2.129.666
Өзге де кірістер	2.268	9.021
Жиыны	2.831.741	3.248.282

Есепті кезеңдегі айыппұлдар мен өсімақылардан түскен кірістің өсуі белгілі бір жүк жөнелтушілерге жыл басында жеткізілген мұнайдың сапасына қатысты талаптарға байланысты.

32. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ШЫҒЫСТАР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығарылуынан болған залал, нетто	1.946.478	1.032.908
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануынан болған шығын (18-ескертпе)	232.631	960.743
Актуарлық шығындар (21-ескертпе)	188.150	77.964
Негізгі құралдардың құнсыздануынан болған залал (5-ескертпе)	35.182	–
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін қайта қарау және қалпына келтіруден болған залал, нетто (26-ескертпе)	–	1.445.338
Өзге де шығындар	199.676	195.464
Жиыны	2.602.117	3.712.417

2020 жылы негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығарылуынан болған залал салық заңнамасының талаптарына сәйкес, Компанияның негізгі құралдарын еншілес ұйымның жарғылық капиталына аудару нәтижесінде есепке жатқызудан алынап тасталған, 1.823.703 мың теңге сомасындағы ҚҚС-ты қамтиды (2019 жылға: 865.265 мың теңге) (5, 8-ескертпелер).

33. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін кезеңдерде қаржылық кірістер келесі түрде көрсетілген: Пайдалану құқығы түріндегі активтер

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Банк салымдарынан және ағымдағы шоттардан пайыздық кіріс	2.110.771	2.080.293
Облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған кіріс (19-ескертпе)	221.984	165.251
Пайызсыз несие бойынша күтілетін шығындар резервін қалпына келтіру (15-ескертпе)	27.558	–
Пайызсыз несие бойынша дисконт (15-ескертпе)	26.102	55.305
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконттың амортизациясы	13.736	136.479
Пайдалану құқығы түріндегі активтерді жалдауды тоқтатудан болған кіріс	3.905	–
Өзге де қаржылық кірістер	141.727	3.545
Жиыны	2.545.783	2.440.873

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР**

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық шығындар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві дисконтының амортизациясы (26-ескертпе)	2.092.937	1.891.996
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығыстар (21-ескертпе)	1.166.637	1.181.901
Жалдау міндеттемелері бойынша дисконт амортизациясы (23-ескертпе)	494.662	638.724
Ақша қаражаттары және олардың баламалары мен банк салымдары бойынша күтілетін несиелік залалдар резервін есептеу, нетто (16, 17-ескертпелер)	19.245	35.308
Қысқа мерзімді берешек бойынша дисконттың амортизациясы	1.405	—
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконтты есептеу	—	136.100
Пайызсыз берілген несие бойынша дисконтты есептеу (15-ескертпе)	—	79.283
Пайызсыз берілген несие бойынша күтілетін несиелік залалдар резервін есептеу (15-ескертпе)	—	25.962
Жиыны	3.774.886	3.989.274

35. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	17.177.189	18.204.284
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша үнемділік	(3.335.866)	(3.141.606)
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы өзгерістер	69.953	(83.663)
Табыс салығы	13.911.276	14.979.015

2020 және 2019 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда мен табыс салығы бойынша шығыстар арасындағы салыстырмалы тексеру:

<i>Мың теңгемен</i>	2020 жыл	2019 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	59.527.063	48.322.707
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салығы бойынша шығыстар	11.905.413	9.664.541
Өткен жылдарды түзету	69.953	(83.663)
Еншілес ұйымға салынған инвестициялардың құнсыздануы	706.851	3.241.086
Бақыланатын шетелдік компаниялардың пайдасы	582.337	—
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша шегерілмейтін залалдар	409.939	276.396
Өтеуге жатпайтын ҚҚС	388.728	191.400
Артық технологиялық мұнайдан түскен кіріс	123.695	789.688
Айыппұлдар бойынша ауыстырылмайтын залалдар	247	63.304
Өкілдік шығыстар және мерекелік іс-шаралар	—	76.146
Негізгі құралдарға қатысты салық салынатын уақытша айырмашылықтардың бағалауын қайта қайта қарау	(212.064)	281.813
Өзге де шегерілмейтін шығыстар	(63.823)	478.304
Жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар	13.911.276	14.979.015

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

35. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстан Республикасы Салық кодексінің бақыланатын шетелдік компанияларға (бұдан әрі – «БШК») салық салу бөлігінде өзгерістер күшіне енді.

Көрсетілген Салық кодексіне сәйкес бір мезгілде мынадай шарттарға сәйкес келетін тұлға БШК деп танылады: 1) тұлға бейрезидент – заңды тұлға болып табылады; 2) Қазақстан Республикасының резиденті болып табылатын заңды немесе жеке тұлғаға тікелей немесе жанама түрде немесе сындарлы түрде қатысу үлесінің (дауыс беретін акциялардың) 25 және одан да көп пайызы тиесілі; 3) бейрезидент – заңды тұлғаның пайдасына салықтың тиімді мөлшерлемесі – 10 пайыздан кем.

Бұл ретте БШК жеке қаржылық есептілігінің деректеріне сәйкес пайдасы Қазақстан Республикасының резидент-компаниясының салық салынатын кірісі болып табылады.

Топ басшылығы талдау жүргізіп, БШК анықтамасына Топтың келесі компаниялары жататынын анықтады: БМТ, РТЛ және БТК. Осыған байланысты, Компания бас ұйым ретінде БТК және РТЛ жеке компанияларының пайдасын өзінің 2020 жылға арналған салық салынатын кірісіне қосты. БМТ көрсеткіштері Компанияның салық салынатын кірісіне енгізілмеген, өйткені БМТ 2020 жылғы жеке қаржылық есептілікке сәйкес таза залалды мойындады.

2020 жылғы 1 қаңтарға дейін қолданыста болған Қазақстан Республикасының Салық кодексінің редакциясына сәйкес Топтың резидент емес компанияларының пайдасы Компанияның салық салынатын кірісіне енгізілмеген, өйткені Қазақстан Грузиямен және Біріккен Араб Әмірліктерімен қосарланған салық салуды болдырмау мәселелерін реттейтін халықаралық шарттарды жасасқан.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Қаржылық жағдай туралы тиісті есептердің жасалу күніне жеке қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін салық негіздеме аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген мерзімі ұзартылған салық сальдосы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

Мың теңгемен	2020 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	Өзге де	2019 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	Үлестірілмеген пайдаға жатқызу	2019 жылғы 1 қаңтар
Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер									
Қызметкерлерге беретін сыйақылар мен өзге де ақылар және тиісті шығындар	2.176.414	(32.954)	116.009	—	2.093.359	104.995	51.467	—	1.936.897
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер бойынша құнсыздану резерві	43.420	17.142	—	—	26.278	15.497	—	—	10.781
Күтілетін несиелік залалдар	195.279	(272)	—	—	195.551	15.386	—	—	180.165
Ескірген және өтімсіз қорына резерв	1.070	(3.387)	—	—	4.457	1.104	—	—	3.353
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	6.737.767	196.178	903.224	82.188	5.556.177	667.466	666.831	—	4.221.880
Төленетін салық	141.817	22.652	—	—	119.165	(6.751)	—	—	125.916
Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелерге резерв және өзге де резервтер	61	(8.758)	—	—	8.819	594	—	—	8.225
Жалдау бойынша міндеттемелер	682.059	(280.486)	—	39.076	923.469	(179.197)	—	1.102.666	—
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконт	227.930	(4.051)	—	—	231.981	231.981	—	—	—
Облигацияларға инвестицияларды қайта бағалау	138.783	61.538	—	—	77.245	(24.359)	—	—	101.604
	10.344.600	(32.398)	1.019.233	121.264	9.236.501	826.716	718.298	1.102.666	6.588.821
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер									
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар	—	176.032	—	—	(176.032)	—	—	—	(176.032)
Пайдалану құқығы түріндегі активтер	(509.564)	314.634	—	(43.789)	(780.409)	216.248	—	(996.657)	—
Негізгі құралдар	(72.930.343)	2.877.598	13.143.976	(77.475)	(88.874.442)	2.098.642	(16.556.497)	—	(74.416.587)
	(73.439.907)	3.368.264	13.143.976	(121.264)	(89.830.883)	2.314.890	(16.556.497)	(996.657)	(74.592.619)
Мерзімі ұзартылған салық бойынша таза міндеттемелер	(63.095.307)	3.335.866	14.163.209	—	(80.594.382)	3.141.606	(15.838.199)	106.009	(68.003.798)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Негізгі құралдар бойынша мерзімі ұзартылған салықтар салық және бухгалтерлік есепке алудағы негізгі құралдардың амортизацияның түрлі мөлшерлемелері мен негізгі құралдардың құнсыздануынан болған салық және бухгалтерлік базалардың арасындағы айырманы құрайды.

Мерзімі ұзартылған салықтың активі, болашақта салық салынған кірістің пайда болу ықтималдығына, біршама активтің пайдаланылуына байланысты көрсетілеген дәрежеде танылады. Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активтері солармен байланысты салық жеңілдіктердің жүзеге асырылу ықтималдығы болмайтын дәрежеде азайтылады.

36. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР

Егер тараптың бір жағы екінші жақты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе, «Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуға» ҚЕХС (IAS) 24 сәйкес тараптар байланысты деп саналады. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаған кезде тек заңдығына ғана емес, қарым-қатынастың мәніне де назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапқа қолданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2020 және 2019 жылдары байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің жалпы сомасы мен 2020 және 2019 жылдардағы 31 желтоқсанына тиісті сальдо көрсетілген.

Байланысты тараптардан сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі			
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		969.932	931.715
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		458.566	872.538
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		87.953	121.528
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешектің жиыны	12	1.516.451	1.925.781
ҚМГ мен «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі		509	509
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешектің жиыны	12	509	509
Минус: күтілетін несиелік залалдар резерві		(3.950)	(4.095)
Жиыны		1.513.010	1.922.195

Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		394.336	548.107
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер		1.104	1.105
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	13	395.440	549.212
Еншілес ұйымға берілген пайызсыз несие (БМТ)			
Жиыны	15	—	523.284

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		2.602.729	1.870.512
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		1.086.014	2.917.379
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		12.760	8.684
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда кредиторлық берешектің жиыны	22	3.701.503	4.796.575
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек			
		–	2.344
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		–	1.837
Байланысты тараптар алдында өзге де кредиторлық берешектің жиыны	22	–	4.181
Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешектің жиыны		3.701.503	4.800.756

Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		12.807.654	10.979.288
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		255.946	241.608
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер жиыны	24	13.063.600	11.220.896

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2020 жылғы 31 желтоқсан	2019 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек		7.701.845	8.193.956
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешектің жиыны	27	7.701.845	8.193.956
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек			
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек		62.412	52.873
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек жиыны		62.412	52.873
Байланысты тараптар алдында өзге де міндеттемелердің жиыны		7.764.257	8.246.829

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Компанияның байланыс тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2020 жыл	2019 жыл
Байланыс тараптарға сату		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	113.195.003	118.378.579
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	10.147.818	9.473.092
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	7.367.069	7.780.007
Еншілес ұйымға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	771.041	845.333
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	42.856	24.040
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	65.916	534.291
Еншілес ұйымдарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	86.942	25.028
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	—	950
Жиыны	131.676.645	137.061.320

ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың негізгі қызметінен болған түсім мұнай тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен байланысты.

Байланысты тараптардан сатып алынған қызметтер мен активтер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2020 жыл	2019 жыл
Байланысты тараптардан сатып алу		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	5.443.268	5.840.444
Еншілес ұйымнан қорларды сатып алу (PTL)	4.629.241	3.583.288
Еншілес ұйымнан негізгі құралдарды сатып алу (PTL)	3.075.363	2.857.828
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	2.665.102	16.608.319
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	1.847.221	2.644.932
Еншілес ұйымнан қызметтерді сатып алу (PTL)	666.729	579.191
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	134.193	84.103
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	180	—
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	153	572.619
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды және материалдық емес активтерді сатып алу	—	204.201
Жиыны	18.461.450	32.974.925

2019 жылы Компания байланысты тараптан, негізінен, магистралдық мұнай құбырын ауыстыру құрылыс шеңберінде 16.608.319 мың теңгеге негізгі құралдарды сатып алды.

Байланысты тараптармен жасалатын операциялар бойынша Компанияның қаржылық кірісі келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2020 жыл	2019 жыл
Байланысты тараптардан түскен қаржылық кіріс және шығыстар			
Еншілес ұйымға берілген пайыздық несие бойынша дисконтты есептен шығару/(есептеу) (БМТ), нетто		26.102	(23.978)
Пайызсыз несиеден күтілетін берешек залалды қалпына келтіру/(есептеу)		27.558	(25.962)
Жиыны	33, 34	53.660	(49.940)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптарға ақша ағыны келесі түрде көрсетілген:

		31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін	
Мың теңгемен	Ескертпе	2020 жылғы	2019 жылғы
Байланысты тараптарға ақша ағыны			
ҚМГ дивидендтерін төлеу	20	(40.848.301)	(36.001.892)
Бірлескен бақылаудағы ұйымның жарғылық капиталына салым салу бойынша міндеттемені өтеу		(5.000.000)	-
Магистралдық Суазғысының жарғылық капиталына салым	8	(10.036.244)	-
БМТның пайызсыз несиесін қайтару/(беру)		605.520	(565.095)
Жиыны		(55.279.025)	(36.566.987)

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін негізгі басқарушы қызметкерлерге есептелген сыйақының жалпы сомасы 793.977 мың теңге (2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 887.705 мың теңге). Басты қызметкерлерге төлемдер негізінен келісімшарттар және Компанияның ішкі ережелерімен белгіленген еңбекақы және сыйақылар бойынша шығыстардан тұрады.

37. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Қызмет жүргізу шарттары**

Нарықтық экономиканың талаптарына сәйкес болатын, Қазақстан экономикалық реформалар және өзінің құқықтық, салық және әкімшілік инфрақұрылысын дамытуды жалғастыруда. Қазақстан экономикасының тұрақтылығы осы реформалардың жүзеге асырылуынан және экономикалық, қаржылық және ақша-кредит саясаты саласындағы Үкімет қабылдаған шаралардың тиімділігіне тәуелді.

2015 жылы шикі мұнай бағасының айтарлықтай төмендеуі және қазақстандық теңгенің құнсыздануы Қазақстан экономикасына айтарлықтай теріс әсер етуі жалғастырылды. Басқа да факторлармен бірге осы факторлардың жиынтығы капиталдың қол жетімділігінің төмендеуіне, капитал құнының артуына, инфляцияның өсуіне және экономикалық өсуіне қатысты белгісіздікке әкелді. Компания басшылығы қазіргі жағдайда Компанияның экономикалық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін тиісті шаралар қабылдайтынын айтты.

Коронавирустық пандемия (COVID-19)

Коронавирус пандемиясының (COVID-19) таралуына байланысты көптеген елдер, оның ішінде Қазақстан Республикасы карантиндік шараларды енгізді, бұл нарыққа қатысушылардың іскерлік белсенділігінің деңгейі мен ауқымына айтарлықтай әсер етті. Пандемияның өзі де, оның салдарын азайту шаралары да әртүрлі салалардағы компаниялардың қызметіне әсер етуі мүмкін деп күтілуде. Алайда, қазіргі уақытта Компания басшылығы Компанияның болашақ қызметіне осындай әсердің тиімділігіне жеткілікті сенімділікпен баға бере алмайды.

Салық салу

Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілері әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірлері болатын жағдайлары сирек емес, соның ішінде кірістердің, шығыстардың және қаржылық есептіліктің басқа да баптары ҚЕХС-ке сәйкес есепке алу туралы пікірлері бар. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылыққа қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте қатаң.

Санкциялар, әдетте, қосымша есептелген салық сомасының 80% мөлшеріндегі айыппұлды және әрбір өткізіп алған күн үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық банкімен белгіленген ресми қайта қаржыландыру ставкасының 1,25 еселенген мөлшерінде есептелген өсімақыны құрайды. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың туындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың күнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін қол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер бұдан ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін.

Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығысқа жатқызатын және 2020 жылдың 31 желтоқсанына есептелген соманы асып кетуі мүмкін. Басшылық 2020 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнамаға түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша тек осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді алмағанда Компанияның ұстанымы расталады деген ықтимал бар.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**37. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Салық салу (жалғасы)***Трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау*

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау кең масштабта таралған және халықаралық бизнеске тура немесе жанама қатысты көптеген операцияларына қолданылады, бұл ретте операция қатысушылары байланысты тараптар болатындығына немесе болмайтындығына назар аудармайды. Трансфертті баға белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған кол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелгенін талап етеді.

Трансферттік баға белгілеу туралы заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты прецедентті жағдайлары бар. Оның үстіне, заңда толық нұсқауы жоқ. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті баға белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

Қазақстанның трансфертті баға белгілеу туралы заңнамасымен байланысты белгісіздіктің болуы салық органдарының Компанияның ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдауына әкелу қауіптілігі бар, ол өз кезегінде 2020 жылғы 31 желтоқсанға қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар тудыруы мүмкін.

Басшылық 2020 жылдың 31 желтоқсандағы қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Компания ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау бойынша заңнама даму үрдісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер шынайы бағалана алмайды. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Компанияның осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді қоспағанда, қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне едәуір теріс әсер ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді (4, 24-ескертпелер).

Сактандыру мәселелері

Қазақстан Республикасында сактандыру саласы даму сатысында, сондықтан әлемнің басқа өңірлерінде таралған сактандырудың көптеген нысандары бізде әлі қол жетімді емес.

Компания, үшінші тұлға алдында Компанияның немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе қоршаған ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артатын мүлікті сактандырады.

Келісімшарт міндеттемелер

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның негізгі құралдар мен құрылыс қызметтерін 25.286.425 мың теңгеге (2019 жылғы 31 желтоқсан: 22.963.704 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған.

Компанияның инвестициялық бағдарламасы бойынша міндеттемелер

Компанияда 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 2015-2019 жылдарға арналған бекітілген инвестициялық бағдарлама бойынша жалпы сомасы 26,6 миллиард теңгеге орындалмаған міндеттемесі болған. Бұл сомма (магистральдық құбырлар жүйесі бойынша Қазақстан Республикасының ішкі нарығына мұнай айдау қызметіне келетін үлесте) Қазақстан Республикасының табиғи монополиялар туралы заңнамасының талаптарына сәйкес ТМРК-мен 2021-2025 жылдарға Компанияның магистральдық құбыр жүйесі арқылы мұнай айдау бойынша реттелетін қызметке арналған тарифте ескерілді (ТМРК-нің 2020 жылғы 27 қарашадағы № 71-ОД бұйрығы).

Сонымен қатар, 2020 жылдың қараша айында Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі мен ТМРК-нің бірлескен бұйрығымен 2021-2025 жылдар кезеңіне арналған инвестициялық бағдарлама бекітілді, оның орындалу міндеттемелерінің сомасы 214 миллиард теңгені құрды.

38. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелері құрамына сауда және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең бастысы Компанияның шаруашылық қызметіне қаржыландыруды тарту үшін қолданылады. Компанияның тікелей шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болатын сауда дебиторлық берешегі, акша мен акша баламалары бар.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**38. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)**

Компания несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұратын нарық тәуекеліне бейім.

Компания басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

Несиелік тәуекел

Компанияның мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Компанияның саясатына сәйкес, коммерциялық несие шартына қарай сауда операцияларын жасауды қалайтын барлық клиент, несиелік тексеру рәсімінен өтуге жатады.

Сондай-ақ, Компанияға берешекті қайтармау тәуекелін төмендетуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке алынады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері дебиторлық берешектің теңгерімдік құны болады. Компанияда несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

Компания ақша қаражаттарын, салымдарды қазақстандық банктерде орналастырады (16 және 17-ескертпелер). Компанияның басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді алып тастау мақсатында осы банктердің кредиттік рейтингін мерзімді түрде қарайды. ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Компания кредиттік мекемелердегі қаражаттарға несиелік залалдар резервін танийды.

Келесі кестеде «Moody's», «Fitch Ratings» және «Standard & Poor's» агенттіктерінің несие рейтингін қолдана отыра есепті күнге банк салымдары мен ақша қаражаттары бойынша сомалар көрсетілген:

Мың теңгемен	Орналасқан жері	Рейтинг		2020 жылғы 31 желтоқсанға	2019 жылғы 31 желтоқсанға
		2020 жылғы 31 желтоқсанға	2019 жылғы 31 желтоқсанға		
Банктер					
«Қазақстанның Халық Банкі» АҚ	Қазақстан	BB+/Тұрақты	BB+/Жағымды	69.205.810	68.473.123
«Сбербанк России» АҚ	Ресей	BBB-/Тұрақты	Baa3	3.413	7.511
«ForteBank» АҚ	Қазақстан	B/Тұрақты	B+/Тұрақты	–	2.994.572
Жиыны				69.209.223	71.475.206

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Компания ақша қаражаттарының тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағымдары талданады.

Келесі кестеде 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Мың теңгемен	Сұраныс бойынша	1 жылдан кем	1 жылдан 2 жылға дейін	2 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	–	20.944.553	–	–	–	20.944.553
Жалдау бойынша міндеттемелер	–	1.994.823	1.035.973	288.124	91.376	3.410.296
Жиыны	–	22.939.376	1.035.973	288.124	91.376	24.354.849
2019 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	–	13.437.028	533.014	5.217	4.612	13.979.871
Жалдау бойынша міндеттемелер	–	1.912.220	1.811.043	982.616	97.786	4.803.665
Өзге де міндеттемелер	5.000.000	–	–	–	–	5.000.000
Жиыны	5.000.000	15.349.248	2.344.057	987.833	102.398	23.783.536

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**38. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Валюталық тәуекелдік**

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен көрсетілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы төменгі кестеде берілген.

<i>Мың теңгемен</i>	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Жиыны
2020 жылғы 31 желтоқсанға				
Активтер	30.889.191	28.373	–	30.917.564
Міндеттемелер	25.972	5.156	–	31.128
2019 жылғы 31 желтоқсанға				
Активтер	50.087.233	34.485	–	50.121.718
Міндеттемелер	18.297	77.358	17.928	113.583

Компанияның операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді төмендетуге ықпал ететін Компанияда ресми құралдар жок.

Келесі кестеде Компанияның салық салғанға дейінгі пайдаға (активтер мен міндеттемелердің әділ құнындағы болуы мүмкін өзгерістерге байланысты) өзге көрсеткіштердің тұрақтылығы жағдайында АҚШ доллары, ресей рублі мен еуро айырбас бағамының болуы мүмкін өзгерістеріне сезімталдығы көрсетілген. Компанияның меншік капиталына әсері аз.

<i>Мың теңгемен</i>	Валюта айырбас бағамының ұлғаюы/ төмендеуі	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсер
2020 жыл		
АҚШ доллары	+14,00% -11,00%	4.320.851 (3.394.954)
Ресей рублі	+15,00% -15,00%	3.483 (3.483)
Еуро	+14,00% -11,00%	– –
2019 жыл		
АҚШ доллары	+12,00% -9,00%	6.008.272 (4.506.204)
Ресей рублі	+12,00% -12,00%	(5.145) 5.145
Еуро	+12,00% -9,00%	(2.151) 1.614

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

38. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Компанияның негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Компания қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту. Компания капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Компания капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды қайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанында аякталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияда айтарлықтай берешек сомасы болған жоқ. Компания есепті күнге берешектен асатын елеулі ақша қаражатына ие.

Қаржы құралдарының әділ құны

Ақша қаражаттардың, банктердегі салымдардың, сауда және өзге де дебиторлық берешектің, сауда және өзге де кредиторлық берешектердің және басқа да қаржылық міндеттемелердің теңгерімдік құны қаржы құралдары дерегінің қысқа мерзімді болғанына орай олардың әділ құнына шамамен тең.

39. ЕСЕП КҮННЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

Жеке қаржылық есептілікті шығару күніне есеп күннен кейінгі оқиғалар болған жоқ.